Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

№ 260 (20. 228) • 1988 йил 11 ноябрь • жума Баҳоси 3 тийин.

Бугунги сонда:

● 2-БЕТ:
СССР Қонунлари лойиҳалари — умумхалқ муҳокамасида
● 3-БЕТ:
Ягона оила туйғуси
● 4-БЕТ:
Юксак мукофот лауреатлари

РСФСР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ

Россия Федерациясини иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1989 йилги Давлат плани ва республика бюджети РСФСР Олий Совети сессияси муҳокамасига киритилди. Сессия 10 ноябрь куни Москвада, Катта Кремль саройида очилди.

Депутатлар ва меҳмонлар М. С. Горбачев, В. И. Воротников, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, В. А. Медведев, В. П. Никонов, Н. И. Рижков, Н. Н. Слюньков, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, А. П. Бирюкова, А. В. Власов, А. И. Лукьянов, Г. П. Разумовский, Н. В. Тализин, Д. Т. Язов ўртоқларни қарсаклар билан кутиб олдилар.

Республикани ривожлантиришнинг 1989 йилги Давлат плани тўғрисида ва 1988 йилги планнинг бажарилиши ҳақида РСФСР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, РСФСР Госплани раиси депутат Н. И. Масленников доклад қилди.

Экономиканинг социал йўналишини кучайтириш юзасидан йирик структуравий силжишларни амалда рўёбга чиқариш, деди докладчи, келгуси йилнинг асосий хусусияти бўлади. Озиқ-овқат ва уй-жой муаммоларини биринчи навбатда ҳал этиш, бозорни халқ истеъмоли моллари билан тўла таъминлаш, хизмат соҳасини ривожлантириш, халқ маорифи, соғлиқни сақлаш ва маданият системаси моддий базасини мустаҳкамлаш, экология вазиятини яхшилаш назарда тутилади.

Россия Федерацияси халқ хўжалигини қайта йўналтириш меҳнат коллективларининг ҳуқуқларини анча кенгайтириш ҳамда корхоналар ва ташкилотлар мустақиллигини ошириш билан бирга рўёбга чиқарилади. Келгуси йилнинг 1 январидан бошлаб барча ишлаб чиқариш тармоқлари тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини ўзи маблағ билан таъминлаш шароитида ишлайди.

Докладчи халқ фаровонлигини ўстиришнинг бош манбаи ишлаб чиқарилган миллий даромад тўғрисида гапириб, келгуси йилда миллий даромад 3,9 процент ошишини маълум қилди. Планнинг социал йўналиши моддий соҳа тармоқлари ривожланаётганлигини ифодаловчи кўрсаткичларда яққол кўзга ташланади. Чунончи, «Б» группаси маҳсулотининг ўсиши «А» группаси маҳсулоти бўйича 3,2 процент ўрнига 6 процентни ташкил этади.

Келгуси йил планида дон, чорвачилик ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштиришни кўпайтириш юзасидан конкрет чора-тадбирлар кўзда тутилган. Маҳсулот ишлаб чиқаришни асосан интенсив технологиялар асосида ишлов берилаётган майдонларни кенгайтириш, деҳқончиликнинг илмий асосланган системаларини изчил ўзлаштириш, қорамол ва парранда маҳсулдорлигини ошириш ҳисобига кўпайтириш таъминланади.

Асосий озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш беш йиллик топшириқлар даражасида ёки ундан юқорироқ даражада белгиланган. Халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни шу йил планига нисбатан 13 миллиард сўмлик кўпайтириш кўзда тутилган. Бу беш йиллик топшириқларидан анча юқоридир.

Сўнгра депутатлар РСФСР молия министри депутат А. А. Бобровниковнинг РСФСРнинг 1989 йилги Давлат бюджети тўғрисида ва 1987 йилги республика бюджетининг ижроси ҳақидаги докладини тингладилар. Докладчи республиканинг келгуси йилги бюджети даромадлари 120,4 миллиард сўм, харажатлари эса 126,8 миллиард сўм миқдорида, яъни харажатлар даромадлардан ортиқ миқдорда ёки камомад билан белгиланганлигини маълум қилди. Камомадни тугатиш учун қўшимча молиявий ресурсларни сафарбар этишга оид топшириқ белгиланди.

Тушдан кейин докладлар РСФСР Олий Совети доимий комиссияларининг алоҳида-алоҳида мажлисларида муҳокама қилинди.

11 ноябрь куни РСФСР Олий Советининг сессияси ўз ишини давом эттиради.

(ТАСС).

БЕШ ЙИЛЛИК ВАХТАСИДА

«ОҚ ОЛТИН» ХИРМОНИГА

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 10 ноябрга бўлган
МАЪЛУМОТ
(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Областлар	Бир кунда	Мавсум бошидан	Шу жумладан машинада терилгани: Бир кунда	Шу жумладан машинада терилгани: Мавсум бошидан
БУХОРО	0,26	110,86	0,37	90,72
ХОРАЗМ	0,23	109,19	0,34	70,55
ТОШКЕНТ	0,10	109,14	0,07	111,35
ҚАШҚАДАРЁ	0,14	105,28	0,11	112,59
ҚҚАССР	0,39	101,74	0,11	94,48
СУРХОНДАРЁ	0,54	101,22	0,12	92,34
Сирдарё	0,36	99,50	0,31	108,88
Наманган	0,61	97,05	0,38	69,11
Фарғона	0,65	96,96	0,18	42,42
Самарқанд	0,76	90,58	0,35	84,26
Андижон	0,67	76,63	0,30	31,04
Республика бўйича:	0,45	98,96	0,24	84,46
Шу жумладан ингичка толали пахта:				
САМАРҚАНД	1,46	124,44	3,80	129,57
СУРХОНДАРЁ	0,65	116,05	0,21	171,80
ҚАШҚАДАРЁ	0,29	109,90	0,25	153,57
НАМАНГАН	0,32	100,98	—	—
Бухоро	0,16	16,34	0,45	12,25
Республика бўйича:	0,54	109,36	0,28	160,95

МАРРА ЭГАЛЛАНДИ

● Қорақалпоғистон АССРда яна бир район маррага етди. Хўжайли райони пахтакорлари давлат қабул пунктларига 42100 тоннадан зиёд дурдона етказиб беришди. Ҳосилнинг 60 процентдан кўпроғи машиналар бункеридан тўкилди. Пахтанинг асосий қисми юқори сортларга сотилди.

● Сурхондарё областида бир йўла уч район зафар манзилига етиб келди. Сариосиё районида 49100 тонна пахта тайёрланиб, унинг асосий қисми юқори сортларга сотилди. Деновликлар она-Ватанга 57600 тонна дурдона етказиб беришди. Термизликлар эса 19200 тонна пахта етиштирдилар.

● Сирдарё райони пахтакорлари давлат қабул пунктларига 48 минг тоннадан зиёд «оқ олтин» ётказиб бериб, планни тўлдиришди. Ҳосилнинг 35 минг тоннадан ортиқроғи машиналарда териб олинди.

ҚОЛОҚЛИКДАН — ИЛҒОРЛИККА

Қамаши райони пахтакорлари бу йилги йиғим-терим мавсумини зўр уюшқоқлик билан олиб бормоқдалар. Район бўйича планни бажариб, мажбурият ҳисобига «оқ олтин» топшираётган хўжаликлар сони кун сайин ортиб бораётганлиги қувонарлидир.

«Фарғона» совхози пахтакорлари райондагина эмас, балки областда биринчилар қатори маррага етдилар. Она-Ватанга 4400 тонна пахта топширилди. Ҳосилнинг 70 процентдан кўпроғи машиналар ёрдамида терилди.

Хўжалик авваллари мунтазам равишда қолоқлар рўйхатида тилга олинарди. Кейинги икки йил ичидагина бу ерда кўп ўзгаришлар содир бўлди. Бунинг учун аввало, меҳнатни ташкил этишнинг илғор усуллари — бригада пудрати ва оилавий пудрат звенолари ташкил этишга алоҳида эътибор берилди.

Янгичасига иш юритиш хўжалик аъзоларига муваффақият келтираётир. Унинг самараси дастлабки йилдаёқ сезилди. Пландан анча кўп — 5 минг тоннадан зиёд пахта тайёрланди. Бу топшириққа нисбатан 560 тонна ортиқдир.

Меҳнат кишилари ўз кучларига ишона бошлашди. Пахтакорларга тўла мустақиллик берилиши янги-янги резерв ва имкониятларни юзага келтирди. Янги усулнинг талабдорлари орта борди. Ўн иккинчи беш йилликнинг учинчи йилида 155 оилавий звено пахта етиштириш билан шуғулланмоқда. Бу ўтган йилгига нисбатан уч баравар кўпдир.

Пахта йиғим-теримини механизация зиммасига юклаш ҳам ютуқлар омили бўлаётир. Далаларда 40 «зангори кема» юксак унум билан ишлатилди. Натижада хом ашё таннархи арзонлашди.

Хўжаликда ўтган йилги соф даромад барча соҳалар бўйича 1700 минг сўмни ташкил этди. «Даромадга яраша буромад», дейди доно халқимиз. Совхозда социал-маданий тадбирларга ҳам алоҳида эътибор берилди. Кейинги икки йил ичида 40 кооператив коттеж, клуб, фельдшерлик-акушерлик пункти, бошқа маданий-маиший объектлар қурилиб, ишга туширилди.

Далаларда ҳали ҳосил бор. Миришкорлар унинг бир мисқолини ҳам нобуд қилмай, йиғиштириб олиш учун суръатни сусайтирмаётирлар. Бунга илғор механик-ҳайдовчи Мусурмон Худойқуловнинг ҳиссаси катта. У шу кунгача ўз агрегати бункеридан хирмонга 140 тоннадан зиёд дурдона тўкди.

СУРАТДА: механизатор М. Худойқулов.

Ш. Шаропов фотоси (ЎзТАГ).

СССР Олий Советида

ДЕПУТАТЛАР КОМИССИЯСИНИНГ МАЖЛИСИ

СССР Конституциясига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги Қонун ҳамда СССР халқ депутатлари сайлови ҳақидаги Қонун лойиҳаларининг умумхалқ муҳокамаси чоғида совет кишилари зўр қизиқиш, юксак гражданлик ва сиёсий активлик кўрсатмоқдалар.

Бу фикр 9 ноябрь куни Кремлда депутатлар комиссиясининг мажлисида таъкидлаб ўтилди, комиссия мазкур лойиҳаларга доир мулоҳазалар ва таклифларни кўриб чиқди. Бу комиссияни СССР Олий Совети палаталарининг Қонун лойиҳаларини тайёрлаш комиссиялари тузган эди. Унинг ишида Белоруссия, Ўзбекистон, Грузия, Арманистон, Эстония ССР Олий Советлари Президиумларининг раислари, партия, совет органларининг, жамоатчиликнинг вакиллари, юрист олимлар қатнашдилар.

Ишчи группалари раҳбарларининг докладларида, депутатларнинг нуқтларида СССР Олий Совети Президиумига келган 71 мингдан ортиқ фикр-мулоҳазанинг асосий қисмида Қонун лойиҳалари тўла маъқулланганлиги таъкидланди. Гражданлар бу лойиҳаларни XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси белгилаб берган сиёсий системани қайта қуриш йўлидаги конкрет ва жуда муҳим қадамлар, деб ҳисобламоқдалар. Кўпгина мурожаатларда халқ ҳокимиятининг чинакам ваколатли органлари сифатида халқ депутатлари Советларининг тўла ҳокимиятини таъминлаб, социалистик ҳуқуқий давлатни барпо этиш юзасидан белгиланган тадбирларнинг алоҳида аҳамияти таъкидланган.

Давлат ҳокимияти олий органларининг янги структураси — барча синфлар, социал группалар ва ижтимоий табақалар вакилларининг кенг анжумани бўладиган, совет давлати ҳаётининг энг муҳим масалаларини муҳокама қилиб, ҳал этадиган халқ депутатлари съездлари катта қизиқиш уйғотмоқда.

Аниқ моддалар юзасидан 15 мингта хатда таклифлар ва мулоҳазалар киритилган. СССР халқ депутатлари съезди ҳамда унга ҳисоб бериб турадиган СССР Олий Советининг СССР Давлат ҳокимияти доимий ишлаб турадиган Қонун чиқарувчи, идора этувчи ва контрол қилувчи органи сифатидаги ваколатлари тўғрисида баҳслар манфаатдорлик билан олиб борилмоқда.

Бунда кўпгина таклифлар СССР Конституциясининг муҳокама қилинаётган Қонун лойиҳаларида бевосита тилга олинмаган бўлимларига тааллуқли эканлиги айтиб ўтилди. Гап жамият ҳаётининг иқтисодий системаси, гражданларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва бурчлари, миллий-давлат қурилиши каби соҳалари тўғрисида бормоқда. Бу соҳаларда вужудга келган янги муносабатларни Конституцияда мустаҳкамлаб қўйиш — узоқ давом этадиган жараён бўлиб, қайта қуришнинг объектив шароитларини ҳисобга олиб, қўшимча равишда ишлаб чиқишни талаб қилади.

700 дан кўпроқ хатда эътироз билдирилган. Эстония халқ фронти вакиллари кенгаши муҳокама қилинаётган лойиҳаларга қўшилмаслигини маълум қилган, бу кенгаш вакиллари комиссиянинг мажлисига таклиф этилди. Уларнинг позицияси эътибор билан қараб чиқилди, бироқ улар киритган бир қанча таклифларни депутатлар қўллаб-қувватламадилар.

Муҳокама эркин, амалий вазиятда, тўла рўй-ростлик ва кенг ошкоралик руҳида ўтди.

Мажлис ишида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Олий Совети Президиуми Раисининг биринчи ўринбосари А. И. Лукьянов иштирок этди ва нутқ сўзлади.

Ишчи группалари умумхалқ муҳокамаси чоғида тушган таклифлар асосида қонун лойиҳаларига тайёрланган тузатишлар ва қўшимчаларга комиссия рози бўлди. Меҳнаткашларнинг таклифлари ва мулоҳазаларини ҳар томонлама баҳолаб, бу ҳақда палаталарнинг Қонун лойиҳаларини тайёрлаш комиссияларига маълум қилиш имкониятига эга бўлиш учун ана шу масалалар ва жамоатчилик ўртага қўяётган бошқа масалаларни батафсил ишлаб чиқишни давом эттириш топширилди.

Яқин вақт ичида депутатлар комиссияларининг навбатдаги мажлисини ўтказиш белгиланди.

(ТАСС).

ЖУРНАЛИСТЛАР БИЛАН УЧРАШУВ

10 ноябрь куни Тошкентда оммавий ахборот воситаларининг ходимлари учун матбуот конференцияси ўтказилди. Унда республиканинг таниқли олимлари, юристлар, ҳуқуқшунослар қатнашдилар.

Учрашувда СССР Конституцияси (Асосий Қонуни)га ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ва СССР халқ депутатлари сайлови тўғрисидаги Қонунларнинг лойиҳалари муҳокама қилинди.

(ЎзТАГ).

ҲАРАКАТ ҚИЛИШ ДАВРИ

10 ноябрь куни Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг Ёшлар уйида очилган виставкада катталар ва болалар учун чиройли костюмлар, заргарлик буюмлари, гулдор чинни асбоблар намойиш қилинмоқда. Уларни Тошкентдаги ҳунар-техника билим юртларининг ўқувчилари «Золотинка» ўқув-ишлаб чиқариш бирлашмасида тайёрлашган.

Республика раҳбарлари бу ерга ёшлар ҳузурига меҳмон бўлиб келдилар. Турли ёшлар группаларининг вакиллари бу ерга йиғилишган эди. Ўзбекистондаги биринчи ёшлар уй-жой комплексларининг ташкилотчилари ўз муаммолари ҳақида гапирдилар. Республикада бу ҳаракат қийинчилик билан ўзига йўл очиб борди. Аммо эндиликда ишлар юришиб кетди — Тошкент областининг ўзидагина ёшлар уй-жой комплексларининг 14 та ташкилот комитети тузилган. Йигит ва қизлар ёшлар ўртасида кооператив ҳаракатининг ривожланиши ҳақида, ўз муаммолари тўғрисида сўзлаб бердилар.

Ёшларнинг фан-техника ижодиётини ривожлантириш комсомол фаолиятининг муҳим йўналишидир. Ёшлар фан-техника ижодиётининг хўжалик ҳисобидаги марказлари яқинда пайдо бўлган, аммо улар ҳозирдаёқ давлат корхоналари ва ташкилотларининг кўпдан-кўп буюртмаларини бажариб қўйишди. Бироқ бугунги кунда ёшлар фан-техника ижодиётининг ташкилотчилари кўпгина муаммоларга дуч келмоқдалар — қулай бинолар йўқ, хом ашё, зарур материаллар етишмаяпти. Улар республиканинг партия раҳбарларига мана шуларнинг ҳаммасини гапириб бердилар.

Ёшлар уйидаги қизғин мулоқотда комсомол активлари, ишчилар, колхозчилар, артистлар, рассомлар, олимлар қатнашдилар.

Сўнгра учрашув Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида давом эттирилди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов йиғилганлар ҳузурида нутқ сўзлади.

Учрашувда қайд этиб ўтилганидек, республикада маънавий-сиёсий вазиятни соғломлаштириш, халқ хўжалигини бошқариш структурасини такомиллаштириш, социал соҳани ривожлантириш, идеология, экология, демография муаммоларини ҳал этиш, миллатлараро муносабатларни мустаҳкамлаш, Ўзбекистонда яшовчи миллат ва элатлар намояндаларининг маданий талаб-эҳтиёжларини тўлиқроқ қондириш борасида ишлаб чиқилган комплекс тадбирларни амалга оширишга доир катта ишлар олиб борилмоқда. Мана шу соҳаларнинг ҳаммасида коммунистлар билан биргаликда комсомоллар жуда фаол иштирок этишлари лозим.

Ёшларнинг туб иқтисодий ислоҳотни амалга оширишда қатнашишлари энг муҳим ишдир. Ҳозирдаёқ саноат ва қурилишда комсомол-ёшлардан иборат саккиз минг коллектив меҳнатни ташкил этишнинг янги формаларини ўзлаштирмоқда. Дастлабки тажриба шуни кўрсатмоқдаки, амалда хўжалик ҳисобидан фойдаланилаётган жойларда меҳнат унумдорлиги даражаси ошмоқда, моддий ва меҳнат ресурслари тежалмоқда. Кўп жиҳатдан ёшларнинг ғайрат-шижоати туфайли иш жойларида тартиб ўрнатилмоқда. Аммо бунда ҳамма иш ҳам кўнгилдагидек деб бўлмайди: ҳар беш коллективнинг бири маҳсулот етказиб бериш планини бажармаяпти, қарийб 800 та корхона ва хўжалик зарар кўриб ишламоқда, меҳнат унумдорлиги секинлик билан ўсмоқда. Қиммат турадиган машина-ускуналардан қониқарсиз фойдаланилмоқда.

Фан-техника тараққиётини жадаллаштириш барча комсомол ташкилотлари учун ишдаги бош йўналишларнинг бири бўлиб қолиши кераклигининг боиси ҳам мана шундадир. Аввало ёшлар фан-техника ижодиётининг ягона ижтимоий-давлат системасини вужудга келтириш лозим бўлади. Ёшлар фан-техника ижодиёти марказлари ана шу системанинг таркибий қисмлари бўлиб қолиши керак — ҳозир республикада 22 та шундай марказ бўлиб, улар олти миллион сўмлик ишни бажардилар. Бу тармоқни кенгайтириш ва чуқурлаштириш, сифат группалари тузиш ишларини авж олдириш, ёш олимлар ва мутахассислар кенгашларининг таъсирчанлиги ҳамда обрў-эътиборини тиклаш лозим. Комсомол комитетларининг 13 та зарбдор қурилишда министрликлар ва идоралар билан баҳамжиҳат ҳаракат тарзини ҳам ўзгартириш зарур.

Асосий эътиборни миқдор кўрсаткичларидан сифат кўрсаткичларига қаратиш, хўжалик ҳисоби ва ўзини ўзи пул билан таъминлашга ўтиш агросаноат комплекси самарадорлигини ошириш, озиқ-овқат программасини ҳал этиш учун айниқса муҳимдир. Пахтачиликни юксалтиришда иштирок этиш — ёшларнинг ғоят муҳим бурчидир. Бу йил шу соҳадаги ишлар чакки эмас, камчиликларга муросасизлик вазиятини вужудга келтира олган, интенсив технологияларни дадил жорий этган, инсонга эътибор кучайтирилган жойларда муваффақиятга эришилди. Бунда ёшларнинг ҳам хизмати бор. Масалан, Наманган областидаги «Андижон» колхозидан Саҳобиддин Ҳамроқулов раҳбарлигидаги 4 нафар ёш ижарачи тўққиз гектар ернинг ҳар гектаридан 34 центнердан ошириб пахта олди. Комсомол комитетлари қишлоқ хўжалик органлари билан биргаликда барча фойдали нарсаларни хўжаликларнинг практикасида мустаҳкамлашлари, илғор тажрибани кенг пропаганда қилишлари, уни ўзлаштириб олишда ижарачиларга ёрдам беришлари муҳимдир.

Янги вазифалар уларни ҳал этишга янгича ёндашувларни ҳам тақозо этади, албатта. Кўпгина синалган формалар эскириб қолди, белгиланган режаларни бажаришга дабдабали шиорлар билан ёндашиш усулига барҳам бериш керак. Чунки айни шу сабабли комсомолнинг маккажўхорини оталиққа олганлиги, 100 минг нафар механизаторни тайёрлаш, бошқа бир қанча ташаббуслар қоғозда қолиб кетди. Йигит ва қизларнинг ўз қобилиятларини рўёбга чиқаришларида, янгича иқтисодий фикрлашларида уларга ёрдам бериш учун комсомол ташкилотлари қунт билан амалий иш олиб боришлари керак.

Озиқ-овқат программасининг бажарилиши кўп жиҳатдан қишлоқни социал қайта қуришга боғлиқ. Бунда кўп нарса анча яхшиланиши, айниқса Орол бўйидаги аҳвол яхшиланиши зарур. Республика партия ташкилоти Орол бўйидаги қурилишлар, республиканинг бошқа объектлари ёшларнинг яна бир хайрли иши бўлиб қолади, деб ишонч билдиради.

Уй-жой қурилиши соҳасида ёшлар олдида кенг фаолият майдони очилмоқда. Шу муносабат билан ёшларнинг уй-жой комплексларини тузишга доир ташаббусини кенг рўёбга чиқариш жуда муҳимдир. Чирчиқ, Зарафшон, Учқудуқда, Сирдарё областининг Оқолтин районида ҳозирдаёқ шундай комплекслар барпо этилмоқда. Бундай катта ишни уддалаш учун шаҳар ва районлар ихтиёрида бўлган барча ички резервлардан фойдаланиш зарур.

Қайта қуришга марксизм-ленинизм ғоялари ҳаққонийлигига қаттиқ ишонган, билимдон, профессионал тайёргарликдан ўтган кишилар зарур. Умумий таълим мактабини ислоҳ қилиш, олий ва ўрта таълимни янада ривожлантириш тадбирлари одамларни ўқитиш ва тарбиялашнинг янги системасини вужудга келтиришга қаратилган. Бироқ Ўзбекистонда мактаб ислоҳоти оқсамоқда. Республика комсомоли таълим ва тарбия жараёнларини қайта қуришни таъминлаш, ўқув юртларини бошқаришда ёшларга берилган ҳуқуқлардан тўла ҳажмда фойдаланишга эришиш, ёшларнинг билим учун, шу жумладан компьютер билими учун юришига бошчилик қилиши учун имкони бўлган барча ишларни амалга ошириши керак.

Ёшларни социал йўналтириш масалаларига кўпроқ эътибор бериш лозим, ишчи касбкори обрўйини ошириш муҳимдир. Бугунги кунда комсомол ва пионер ташкилотида қайта қуриш ҳамон қийин бораётганлигини айтишга тўғри келмоқда. Вужудга келган тўсиқларни тозалаш учун асосий масъулият комсомол комитетлари, уларнинг кадрлари ва активлари зиммасига тушади, бироқ бу барча комсомол аъзоларининг иши ҳамдир. Вазифа — комсомол турмушининг барча жиҳатларини демократиялашга эришишдан иборат. Бунинг учун эса бошланғич ташкилотларнинг мустақиллигини кенгайтириш, тўла ошкоралик вазиятида ишлашга ўрганиш даркор. Йигит ва қизлар сиёсий позициясини шакллантиришнинг асосий методи сифатида мунозара, ошкора мулоқот, жавобларни коллектив бўлиб излаш катта аҳамият касб этади. Ҳозир республикада 300 га яқин сиёсий мунозара клуби бор. Айни вақтда сиёсий маориф уйи системасидан ташқарида ҳам турли бирлашмалар — қизиқиш бўйича клублар, ёдгорликларни муҳофаза қилиш группалари, ҳарбий-сиёсий бирлашмалар ташкил этилмоқда. Бу борада кўпинча комсомол ташкилотлари норасмий ташкилотлар пайдо бўлишини тез англаб олишлари зарурлиги етишмаяпти, кўпгина активлар бундай ташкилотлар билан иш олиб боришга тайёр эмаслар. Ҳар бир комсомол ходими ёшлар билан фақат ҳақиқат тилида гаплашишга ўрганиши лозим.

Ёшларни интернационал, ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялашда, атеистик пропаганда соҳасида комсомолга катта ўрин берилади, ижодкор ёшлар билан олиб бориладиган ишларни кучайтириш талаб этилади, физкультура ва спортни ривожлантириш, жамоат тартибини мустаҳкамлаш, савдо, умумий овқатланиш, хизмат соҳаси устидан контролликни кучайтириш юзасидан кўп ишлар қилиш керак бўлади. Партия шунга қатъий ишонадики, юксак ишонч, масъулият, катта-катта давлат вазифаларини ҳал этишга, халқ хўжалигини бошқаришга реал киришиш ёшларни қайта қуришнинг фаол кучига айлантиради.

Учрашув ўтган залда ишонч, ўртоқларча вазият қарор топди. Сўзга чиқишни истаган барча кишилар гапириш имкониятига эга бўлдилар — бу ерда «эркин микрофон» ўрнатилган эди. Ишчилар ва колхозчилар, мактаб ўқувчилари ва ёш раҳбарлар ўз коллективларидаги ишлар ва муаммолар ҳақида, республика ёшлари қайта қуриш ўртага қўйган вазифаларни қай тарика уддалаётганликлари тўғрисида гапириб бердилар. Комсомол ветеранлари ҳам ўз фикрларини айтдилар, ўзларининг кўп йиллик иш тажрибасини йиғилиш аҳли билан ўртоқлашдилар. Учрашув қатнашчилари йигит ва қизларнинг саволларига жавоб қайтардилар.

Учрашувда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Бюро аъзолари В. П. Анишчев, Д. Д. Берков, П. В. Догонкин, Ғ. Ҳ. Қодиров, П. Ҳабибуллаев, М. Ҳ. Холмуҳамедов, Ўзбекистон ССР Олий Советининг Раиси, Уруш ва меҳнат ветеранлари республика кенгашининг раиси Р. Ғ. Ғуломов, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари В. В. Судаpенков, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари А. Н. Носиров қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

ТАРТИБ ПОСБОНЛИГИДА

Совет милицияси куни — ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ходимлари кўп минг кишилик армиясининг профессионал байрами, бутун совет халқининг байрамидир. Байрам республикамизда кенг нишонланмоқда.

10 ноябрь куни Тошкентда шаҳар жамоатчилиги вакилларининг Совет милициясининг кунига бағишланган тантанали йиғилиши бўлди. Уни Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Б. Ф. Сатин очди.

Ўзбекистон ССР ички ишлар министри, генерал-майор У. Раҳимов доклад қилди.

Йиғилишда революция, гражданлар уруши ва Улуғ Ватан уруши, халқ хўжалигини тиклаш йилларида Ўзбекистон милицияси йилномасига кўпдан-кўп қаҳрамонона саҳифалар битилганлиги қайд этилди. Ҳозир республика жамоат тартибини сақлаш органлари КПСС XXVII съезди, XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси қарорларини бажаришда фаол қатнашмоқдалар. Улар турғунлик давридан қолган салбий ҳодисаларга қарши қатъий кураш олиб бормоқдалар.

Ўзбекистон Ички ишлар министрлиги органлари янада зўр фаолият кўрсатишлари зарур бўлган ишлар бор. Шахсий составнинг, айниқса уларга янги келиб қўшилган ёш авлоднинг профессионал тайёргарлиги сифатини ошириш, милиция хизмати ўзаро ҳамкорлигини такомиллаштириш, уларни илмий-техникавий жиҳозлаш юзасидан кўп ишлар қилиш керак.

Йиғилишда совет милицияси ходимлари меҳнаткашлар ҳуқуқлари ва уларнинг қонуний манфаатларини ҳушёрлик билан ҳимоя этадилар, партия ишига садоқат билан хизмат қиладилар, деб ишонч билдирилди.

Йиғилишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. П. Анишчев, Ўзбекистон ССР Давлат хавфсизлиги комитетининг раиси В. А. Головин, Ўзбекистон ССР Халқ контроли комитетининг раиси А. С. Ефимов, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. П. Романовский қатнашдилар.

(ЎзТАГ)

СССР Қонунлари лойиҳалари— умумхалқ муҳокамасида

ХАЛҚ УЧУН, ХАЛҚ БИЛАН МАСЛАҲАТЛАШИБ

ДЕПУТАТ БЎЛИШ ҚИЙИН

Аввало «СССР Конституцияси (Асосий Қонуни)га ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида» ҳамда «СССР халқ депутатларини сайлаш ҳақида»ги СССР Қонунлари лойиҳалари XIX Бутуниттифоқ партия конференциясида совет жамияти сиёсий системасини ислоҳ қилиш бўйича берилган кўрсатмаларга тўла мос эканлигини таъкидламоқчиман. Ҳар икки лойиҳани маъқуллаш билан бирга унинг айрим ўринларига ўз муносабатимни билдирмоқчиман.

Мавжуд сайлов практикасининг камчиликларидан бири кўпчилик депутатларнинг ўз сайлов округлари билан алоқаси камлигидадир. Бунинг сабаби маълум. Аксарият депутатлар шу округда ёки ҳатто унинг ёнверида ҳам яшамайдилар ва ишламайдилар. Масалан. шу йил автоном республикамиздан Олий Советга сайланган 14 депутатдан беш киши Қорақалпоғистонда истиқомат қилмайди. Автоном республика Советига ўз турар жойидан сайланган депутатлар ҳам кам. Кўп ўринларда сайловчилар депутатликка номзод учун овоз бераётганларида унинг оддий таржимаи ҳолидан бошқа маълумотни билмайдилар. Депутатнинг шахсига эътибор ва талабчанликнинг камлиги, номзоди қўйилган кишининг сайланиши деярли аниқ эканлиги уларнинг сайловчилар олдидагина эмас, ижроия комитетлари, иш жойидаги партия, комсомол ташкилотлари олдида ҳам масъулиятни ҳис этишига салбий таъсир этиб келди.

Сир эмас. Ҳатто депутатлар томонидан халқнинг мухтор вакили, деган номга номуносиб иш қилинган тақдирда ҳам чақириб олинмай, унинг ваколати Советлар томонидан ўз аризасига кўра муддатидан олдин тўхтатиб келинган ҳоллар ҳам бўлади. Олайлик, ушбу чақириқ Қорақалпоғистон АССР Олий Советининг 30 дан ортиқ депутати ваколати уларнинг ўз аризаларига кўра тўхтатилди. Ваҳолонки бу кишиларнинг ҳаммаси салбий ҳолларга кўра ишдан олиб ташланган мансабдор шахслардир.

Келгусида ана шундай камчилик ва хатоликларга йўл қўймаслик учун «СССР Конституцияси (Асосий Қонуни)га ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Қонун лойиҳасининг 96-модда иккинчи қисмини қуйидагича тўлдириш лозим, деб ҳисоблайман: **«Сайлов округлари бўйича депутатликка номзод сайлов ўтаётган вақтда ўз номзоди қўйилаётган округда муқим яшаб турган бўлиши керак».** «СССР халқ депутатларини сайлаш ҳақида»ги Қонун лойиҳаси еттинчи қисмини ҳам шу тарзда баён этиш лозим.

СССР халқ депутатлари съезди ҳамда СССР Олий Совети сессияси ўтказиладиган аниқ муддат белгиланиши тарафдориман. Конституцияда съезднинг навбатдаги мажлиси ва СССР Олий Совети сессияси очиладиган кунни белгилаб қўйиш керак. Бу нима беради? Аввало СССР давлат ҳокимияти Олий органларининг чақирилиши унга ҳисобдор бўлган органлар иродасига боғлиқ бўлмайди. Қолаверса, бу СССР халқ депутатларига, ҳатто бошқаларга ҳам ўз фаолиятларини аниқ планлаштириш имконини беради. Шу мулоҳазаларга кўра «СССР Конституцияси (Асосий Қонуни)га ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси 110-моддасининг учинчи қисми, шунингдек 119-моддаси биринчи пунктини олиб ташлашни таклиф қиламан. Айни вақтда 110-модданинг тўртинчи қисмидаги биринчи фикр қуйидаги таҳрирда берилса маъқул бўлар эди: **«СССР халқ депутатлари нинг навбатдаги мажлиси йилига бир марта ўтказилади ва у декабрь ойининг биринчи душанбаси кунида очилади».** 112-модданинг биринчи қисмини эса қуйидаги таҳрирда баён қилиш лозим деб ҳисоблайман. **«СССР Олий Советининг навбатдаги баҳорги ва кузги сессиялари тартиби билан март ойининг биринчи душанбаси ҳамда сентябрь ойининг биринчи душанбаси куни бошланади. Ҳар бир сессия қоида тариқасида уч-тўрт ой муддатга чақирилади».**

Партиямизнинг XXVII съезди, XIX Бутуниттифоқ партия конференциясининг бюрократизмга қарши кураш йўлини давом эттириш депутатлар сўровлари практикасини такомиллаштиришга хизмат қилган бўларди. Депутатлик сўрови депутат ва тегишли Совет томонидан назорат этишнинг ўзига хос кўриниши, талабчан танқиднинг олий формаси бўлиб қолиши керак. Сўровларни жиддий кўриб чиқиш муҳим масалаларни ҳал этишда ундан фойдаланишнинг ишончли йўлидир. Ҳар бир сессияда иш жараёнида депутатлик сўрови учун қоида тариқасида алоҳида вақт ажратилса, иш манфаатига хизмат қилган бўларди.

Афсуски амалдаги практикада Советлар сессияларида сўровлар кўпинча муҳокама этилмайди, сўровлар бўйича мунозаралар ўтказилмайди. Сўровлар муҳокамаси Қонун талабларига номувофиқ тарзда ижроия комитетлари ва бошқа органларга топширилади. Шунинг учун 105-модданинг биринчи қисми ва 124-модданинг биринчи қисмини қуйидагича тўлдириш мақсадга мувофиқ деб ҳисоблайман. **«Давлат органи ёки мансабдор шахснинг депутат сўровига жавоби қоида тариқасида муҳокама қилинади ва шу муҳокама бўйича халқ депутатлари Советининг махсус қарори қабул қилинади.** Халқ депутатлари съезди, халқ депутатлари Олий Совети ва маҳаллий Советлари сессияларида иш жараёнида депутат сўровлари учун алоҳида вақт ажратилади».

Ҳозирги вақтда Советларнинг ижроия органларига самарали раҳбарлик қилиш унинг ҳозирги вақтда икки томонлама буйсунишга асосланган бошқарувнинг эскириб қолган механизми туфайли мураккаблашмоқда. Ана шу фикрдан келиб чиқиб, Қонун лойиҳасининг 150-моддаси учинчи қисми қуйидагича баён қилинишини истардик. **«Маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари бевосита уларни сайлаган Советларга, шунингдек, юқори халқ депутатлари Советига ҳисобдордир».**

К. АЖИБОЕВ,
Қорақалпоғистон АССР Олий Советн Президиуми доимий комиссиялар билан ишлаш бўлими мудири.

ХАЛҚ ВА ДАВЛАТ МАНФААТЛАРИНИ КЎЗЛАБ

Ҳар икки Қонун лойиҳаси кенг ва чуқур маънога эга бўлиб, унда халқ ва давлат манфаати ифодаланган. Улар, энг аввало, бутун турмушимизни демократиялашга, ҳокимиятни халқ депутатлари Советларига қайтариб беришга, Советларнинг обрўэътиборини оширишга қаратилган.

Шуниси эътиборга лойиқки, СССР Конституциясига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги Қонун лойиҳасининг суд ва арбитражга оид 20-бобида район (шаҳар), ўлка, область судлари ва судьялари тегишли маҳаллий Советлар томонидан, Олий Судлар, Олий Советлар томонидан сайланиши кўрсатилган. Барча судларнинг судьялари ўн йил муддатга сайланиши, ҳамма судларнинг халқ маслаҳатчилари беш йил муддатга сайланиши белгилаб қўйилган. Бу социалистик ҳуқуқий давлатни вужудга келтириш, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари, жумладан суд ишини қайта қуриш йўлидаги конкрет чора-тадбирлардир. Бундан судларнинг обрўси ошади, судьялар мустақиллигининг кучайиши эса, шубҳасиз, қонун олдидаги масъулиятни кучайтиради. Ишда гоҳо рўй берадиган шошма-шошарчиликка барҳам берилади. Улар ўзларини муваққат деб ҳис этмай, хотиржам иш кўрадиган бўладилар.

Шу билан бирга тергов ва суд соҳасидаги кўп йиллик иш тажрибасидан келиб чиқиб, СССР Конституцияси (Асосий Қонуни) лойиҳасига қуйидаги ўзгартиш ва қўшимчалар киритишни таклиф этаман. Аввало судьялар ва халқ маслаҳатчиларини сайлаган халқ депутатлари Советларининг, коллективларнинг жавобгарлигини янада ошириш керак. Чунки судлар ишининг сифати сайланган судьялар ва халқ маслаҳатчиларининг малакаси, қанчалик сиёсий ва ғоявий тайёргарликка эга эканлигига ниҳоятда боғлиқ. Қолаверса судларнинг обрўсини ошириб, судьяларнинг мустақиллиги ва фақат қонунга бўйсунишини таъминлаш учун уларнинг иш шароитларини яхшилашга (яхши бинолар, транспорт билан таъминлаш) эътибор бериш керак. Судьялар ва суднинг бошқа ходимлари моддий ҳамда маънавий таъминотини яхшилаш ҳам уларнинг мустақиллигини оширишга ёрдам берган бўлар эди.

Р. МАМАДИЕВ,
Қашқадарё область юстиция бошқармаси бошлиғининг ўринбосари.

ХАТЛАРДАН САТРЛАР

ТАКЛИФ ҚИЛАМИЗ

«СССР халқ депутатларини сайлаш ҳақида»ги Қонун лойиҳасининг 45 моддаси сўнггидаги «Депутатликка номзоднинг программаси СССР Конституциясига, совет қонунларига зид бўлмаслиги керак», деган жумла ортиқча ишлатилган. Мен ана шу жумлани чиқариб ташлаш тарафдориман. Чунки ошкоралик, демократия шароитида бу депутатликка номзоднинг программасини чеклаб қўйишдан бошқа нарса эмас. Ҳолбуки совет қонунчилигига зид иш олиб борадиган номзодни халқ барибир депутатликка сайламайди.

Б. САРСЕНОВ,
Тўрткўл район «Сельхозхимия» бирлашмаси лабораторияси мудири.

• *Ахборот*

ТЕХНИКА ШАРОФАТИ

Қўқондаги қурилиш материаллари заводида қўл меҳнати асосий ўринни эгаллар, унумдорлик паст, маҳсулот сифати кўнгилдагидек эмасди. Кейинги йилларда корхонани техник жиҳатдан қайта жиҳозлашга киришилди. Силикат ғишт ишлаб чиқариш цехига 5 та янги дастгоҳ ўрнатилди. Натижада оғир қўл меҳнати енгиллашиб, сифати яхшиланди.

Бугунги кунда блок ишлаб чиқариш ҳажми 1984 йилдагига нисбатан икки баравар ошди. Оҳак цехида печлар реконструкция қилингач, ойига 100 тоннадан ортиқ сифатли маҳсулот тайёрланмоқда.

Техникага ихлос қўйган силикатли ғишт цехининг Собиржон Мўминов ва Мўминжон Фахриддинов бошлиқ бригадалари аъзолари социалистик мусобақада байроқдорлик қилишмоқда. Улар эришаётган муваффақиятда рационализаторларнинг хизматлари катта бўляпти. Уларнинг интилишлари туфайли қўл меҳнати енгиллашиб, кўплаб иқтисодий самара кўрилмоқда. Масалан Мирзаали Қорабоев ва Владимир Сувенконинг рационализаторлик таклифи ғишт тахлаш автоматларининг ишлаб чиқариш қувватини бирмунча оширди. Бундан корхона 15 минг сўм наф кўрди.

Ҳозир мармар ишлаб чиқариш цехида «15» ҳамда «043» маркали гранит кесувчи янги дастгоҳларни ўрнатиб, ишга тушириш кўзда тутилмоқда.

М. ЭРГАШЕВ.

НОДИР АСАРЛАР

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Ҳ. Сулаймонов номидаги қўлёзмалар институти фондида ўзбек халқи билан бирга қардош халқлар адабиёти вакилларининг ҳам девонлари, асарларининг нодир ва мукаммал нусхалари сақланмоқда.

Форс-тожик, озарбайжон, туркман, уйғур ҳамда бошқа халқлар адабиётининг қатор сўз санъаткорлари, неча асрлар давомида халқимизнинг шоир ва адиблари дек ардоқли бўлиб келганлар. Халқимиз бу қардош халқ сўз санъаткорларининг асарларини оригиналда ўқиб, тушунар ва таҳлил қила олар эдилар. Айни пайтда, бу шоир ва адибларнинг халқимиз хаттотлари томонидан кўчирилган юзлаб қўлёзмалари маънавий меросимизнинг узвий бир қисмини ташкил қилиши билан аҳамиятлидир.

Қардош халқлар адабиётининг классиклари Жалолиддин Румий, Ибн Ямин, Мирзо Бедил, Зуҳур Форёбий, Ҳофиз Шерозий, Нозил Хўжандий, Фузулий, Махтумқули, Андалиб девонлари, шунингдек, Низомий Ганжавий, Хисрав Деҳлавий, Абдураҳмон Жомий «Хамса»ларининг мўътабар ва мукаммал нусхалари ҳамда XVI асрнинг машҳур адабиётшуноси Фахрий Ҳиротийнинг «Радоиф ул-ашъор» тазкираси, араб ва форс-тожик тилларидан ўзбек тилига қилинган кўплаб таржималар ҳам институт фондини нодир асарлар билан бойитиб турибди.

Б. ВАЛИЕВ.

• *Маънавият масалалари*

ҲАҚИҚАТНИНГ КЎЗИ КЎР ЭМАС

ДЕПУТАТ, ШОИР, КОММУНИСТ ИСМАТ САНАЕВНИНГ 376 КУНЛИК ЁКИ БИР УМРГА ЕТГУЛИК ИЗТИРОБ ДАФТАРИНИНГ БАЪЗИ САҲИФАЛАРИ

БИРИНЧИ САҲИФА:
ФИТНАНИНГ БОШЛАНИШИ

Убайдулла Зубайдуллаев Пахтачи район партия комитетининг биринчи секретари бўлиши осмондан чалпак ёғди дегандагидек ҳаммани ҳайрон қолдирди. На ташкилотчилик, на раҳбарлик, на билимдонлик қобилияти бўлмаган киши бирданига кимнинг назарига тушди? Одамлар дарров хулоса ясашди: область партия комитети биринчи секретари Р. Ашуралиевнинг навбатдаги «хатоси». Сўнгги сўзнинг қўштирноққа олиниши боиси шундаки, шахсий садоқатли кишиларнинг қобилияти эмас, хушомади роль ўйнаши ўша кезда аён эди.

У. Зубайдуллаев келиши биланоқ, Пахтачи районидаги обрўли кишиларнинг устидан имзосиз хатлар туша бошлади. Кимдир шу аснода ишдан олинди. Кимдир тергов бера бошлади. Кимдир юрагини ғижимлади... Аста-секин «биринчи»нинг сири очила бошлади. Нима қилиш керак? У ҳеч иккиланмай буни бошқага тўнкади. СССР Ёзувчилар союзининг аъзоси, район Совети ижроия комитети раисининг ўринбосари Исмат Санаев ҳақида гап тарқата бошлади. Бунинг учун «ишончли» одамни топди ҳам.

Ҳар сафар Пахтачига борганимда: «Эҳтиёт бўлинг, Исмат Санаевга яқин юрманг, орган унинг имзосиз хатларини аниқлаб берган», — дерди у. Кейин билсам, ҳаммага шу гапни такрорлар экан. Ҳа, И. Санаев «Тўтиқуш» шеърини бежиз ёзмаган.

Исмат Санаевни нега у нишонга олди? Бир куни «Муштум»да шоирнинг «Бошлиқ ва бошқалар» сарлавҳали шеърий фельетонини секретарга кўрсатишди.

— Санаев «биринчи»ни фош қилдим деб юрганмиш...

Шеърни ўқигач, у бунга ишонди.

«Ҳар душанба йиғилиш
давом этар бир соат,
Мавзу — вақтни тежамоқ,
Бошлиқ — жиддий, урар дўқ.
Тушликдан сўнг ходимлар
кўча кезар, бу —одат
Бошлиқ жўнар уйига,
тўртга қадар ишда йўқ...»

«Биринчи» шеърий сатрлардан ўз қиёфасини топди. Юрагининг бир қисмига қора булут соя ташлади. Шу кундан бошлаб у И. Санаевни кўрса ёлғондан тиржаядиган бўлди. «Биринчи»нинг анонимка ҳақидаги уйдирмаларига юқоридагилар лаққа ишонишди. Лекин халқ ишонмади. Буни кейинчалик унинг юзига ҳам айтишди.

Хуллас калом И. Санаевга «биринчи» ўгай кўз билан қарайдиган бўлиб қолди. Ҳар бир иши, қадами чиғириқдан ўта бошлади. Шу орада унинг «Анонимкачига» деган шеъри босилди.

«Пойгада ютса биров,
нечун сўймайсан, нокас?
Айб топиб қоралашдан
нечун тўймайсан, нокас?
Ноҳақ туҳмат тошидан
юзлари моматалоқ —
Хатингга ўз имзонгни
нечун қўймайсан, нокас?»

«Биринчи» титраб кетди. (Ўқ нишонга теккандн). Нима қилиш керак? Қасос! Синалган услубни қўллади. Юқоридаги «ака»га И. Санаевнинг «Тўтиқуш» деган шеърини олиб борди:

— Сизни фош этдим деб керилиб юрибди...

«Хонани кенг дунё англаб
тўтиқуш,
Қулфланган қафасда шер
билар ўзни.
«Тегма, меники», деб
қалби уриб жўш,
Такрорлар хўжаси
ўргатган сўзни...

— Қутилиш керак бу шоирчадан, бошқа гап йўқ!

Шоирнинг устидан гувиллаб аноним хатлар ёғилди. Текшир-текширлар бошланди. Область партия комитети, область Совети ижроия комитетидан текширишга келган масъул ходимлар вақтларини аямай тирноқ остидан кир излашарди.

И. Санаев район партия комитети Х пленумида «биринчи»нинг иш услубини қаттиқ қоралаб чиқди. Лекин ҳар доимгидек бу сафар ҳам танқид кор қилмади. Фақат ўзининг ортидан тайёрланаётган фитнани тезлаштирди, холос.

ИККИНЧИ САҲИФА:
СОВУҚ САТРЛАР

«Мен Санаев Исматнинг 1988 йил 3 март куни район партия комитети биринчи секретари Зубайдуллаев. У. номига ёзган хатини умумий бўлим орқали олдим. Унда райком иккинчи секретари В. Алексеев, РАПО раиси А. Номозов, район молия бўлими мудири Ҳ. Искандаров ҳақида гап борганди. Эътирознома асосан тасдиқланганди. Ш. Шукуров. партия комиссияси раиси»

«Область партия комитети вакиллари кўрсатмаси билан И. Санаев телефон орқали уч ойда Самарқанддан кимлар билан гаплашганини аниқлаб бердим. Бундан кейин Санаевнинг Ғалаба қишлоқ Советидаги хўжалиги, ер участкасини текшириб беришни топширди. Солиқларни ҳам текшириб, справка қилдик. Худойқул Искандаров, район молия бўлими мудири».

«1988 йил 20 февраль куни касалхонага область шифохонасидан Муллақандова деган аёл келди. У нима учун келганини айтмади. Областдан келадиган мутахассислар ёзадиган дафтарни қўлига ҳам олмади. У асосан Санаевни ким ётқизгани, ким йўлланма бергани билан қизиққан. Унинг касаллик тарихини олиб, нималарнидир кўчирганини бўлим врачи Бобоев айтди. Б. Шамсиддинов, марказий касалхона бош врачининг ўринбосари».

«Биз касалхонага борганимизда Х. Искандаров И. Санаевнинг касаллик тарихини олиб келишни буюрди. Р. Абдурашидовага ўқитиб, ўзи эшитди... район халқ контроли комитети инспектори З. Саттаров».

«Давлат архиви Нарпай филиалига. Ғалаба қишлоқ Совети территориясида яшовчи Санаев Исматнинг оила аъзолари, томорқаси, 1971—1976 йилларда қишлоқ хўжалик солиқларини тўлаши, унинг шу адресдаги қариндошлари ҳақида ҳам шу мазмундаги маълумотларни беришингизни сўраймиз. И. Жўрақулов, райижроком раиси».

«И. Санаев 1987 йилда Самарқанд ва Тошкент шаҳарлари билан 18 марта гаплашган.

И. Санаевни олиб юрадиган машина шофёри ижрокомда комендант деб расмийлаштирилган. У 27—30 сентябрь кунлари Тошкентга кетиб қолган...»

Хуллас, айб қидирувчилар кўпайиб кетди. И. Санаев ҳақида ёзилган саҳифалар тўлиб бораверди. У касалхонадан чиқиши билан район партия комитети бюросининг шошилинч мажлисига чақирилди.

— Ўчирилсин, партиядан! — деди райком иккинчи секретари В. Алексеев.

— Санаев ёзса бизни текшириши мумкин. Шунинг учун унинг шикоятлари ҳеч жойда қабул қилинмасин ва текширилмасин, — деди бюро аъзоси РАПО раиси А. Номозов.

Нега? Нима учун? Ижрокомдан область партия комитетига телефон қилгани учунми? 18 марта ёки 10 сўмлик гаплашганигами? Наҳотки область партия комитети райком аъзоси учун ёпиқ идора ҳисобланса?!

— Сиз ким билан гаплашгансиз, биламиз! — дейишди унга.

Область партия комитетида инструктор бўлиб ишлаётган Н. Аллаёров зудлик билан бўлим мудири ҳузурига чақирилди.

Ким билан гаплашганингизни биласизми? Сизга ярашмайди. Кетасиз энди!

Ҳа уни ҳам ишдан кетказишди. Аммо мавзудан чиқсак ҳам айтиб қўя қолайлик, гарчи Самарқанд область партия комитетидагилар қаршилик кўрсатишган бўлишса-да, яқинда пахтачиликлар Н. Аллаёровни яширин овоз бериш йўли билан район партия комитети иккинчи секретари этиб сайлашди.

Яна И. Санаев масаласига қайтамиз. 1988 йил 4 март куни бюро мажлисида унга ҳисоб варақасига ёзиш шарти билан қаттиқ виговор беришди. Ишда қолиши мақсадга мувофиқ эмас, деб топилди. Район Советининг навбатдан ташқари сессиясини чақириб, уни бўшатишди.

— Нима гуноҳим бор эканки, мен учун бюро мажлиси чақиришди, мен учун яшин тезлигида сессия чақиришди, — дейди Исмат Санаев. — Шу куни қон босимим ошди, юрагим санчди. Бир неча касаллик орттирдим...

Шоир ва депутат тақдири билан «Совет Ўзбекистони» газетаси қизиқа бошлади.

— Ёзиш шарт эмас, хатони ўзимиз тузатамиз, — дейишди область партия комитетида.

Дастлабки бюро мажлисида унинг тўғри жазо олгани ҳақидаги справка бошқатдан ўрганиш учун қайтарилди. 1988 йил 20 июль куни Самарқанд область партия комитети бюроси Пахтачи район партия комитети бюросининг 4 мартдаги қарорини бекор қилди.

Бунгача У. Зубайдуллаевнинг сир-асрорлари очилди. Уни ўз вазифасидан олиб ташлашди. Райкомнинг иккинчи секретарини одамларни ҳақорат қилгани учун жазолашди, у ҳам ишдан кетди.

Ҳақиқат қарор топибдику, дейишингиз мумкин. Афсуски...

УЧИНЧИ САҲИФА:
ФИТНАНИНГ ДАВОМИ

Самарқанд область прокуратураси «Совет Ўзбекистони»га берган ҳужжатда Санаев фаолиятида қонунчиликка хилоф ҳаракатлар йўқлигини таъкидлаш билан бирга, уни бўшатган сессия ғайриқонуний ўтгани таъкидланади. Мазкур сессия қарорини қайта кўриб чиқишни сўраб область ижроия комитетига прокуратура хат билан мурожаат қилган.

— Ушбу хат тақдири нима бўлди? — деб сўрадим ижроком раисининг биринчи ўринбосари В. Леоновдан.

— Мен умуман Санаев масаласи билан шуғулланмаганман. Раис билади, — деди у.

Область ижроия комитетининг раиси А. Йўлдошев билан икки ярим соат шу ҳақда гаплашдик.

— Сессия қонуний ўтган. Ижроком бўлим мудири С. Нишонов районга бориб, 40 нафар депутатдан ёзма равишда тушунтирув олган, — деди Абдуваҳоб Абдусаматович. — Ҳамма И. Санаевнинг айблари айтилди, деб ёзиб берган. Сессияни бекор қилолмаймиз. Бу иш билан Леонов шуғулланган. Унинг хулосаси шундай.

— Ўртоқ Леоновнинг хабари йўқ экан-ку?!

— Қандай? Ким айтди?

Раис ўз ўринбосарини кабинетига таклиф қилди. У мулзам бўлиш ўрнига:

— Бир пайтлар прокуратурадан қандайдир хат келган эди шекилли, Нишонов билади, — деди.

Бу суҳбатни келтиришдан мақсад инсон тақдирига нақадар совуқ муносабатда бўлишаётганини таъкидламоқчимиз, холос. «Совет Ўзбекистони»да шу йил 17 августда чиққан «Бир коммунист тақдири» сарлавҳали мақолада ҳам Самарқанд область ижроия комитетида ана шундай лоқайдлик ҳукм сураётгани танқид қилинганди. Афсуски, бу ҳали ҳам давом этмоқда...

Ахир, И. Санаевга қўйилган асосий айблар олиб ташланди. Демак, сессия муаллақ бўлиб қолди. Ижрокомдагилар шарманда бўлишдан чўчишди шекилли. С. Нишоновни шошилинч тарзда 19 октябрь куни Пахтачига юборишди.

— Менга топшириқ беришди, бугун сессияда И. Санаевга қўлланган формулировкадаги «суиистеъмол» деган сўзни олишимиз керак, — деди у Пахтачи район партия комитети биринчи секретари А. Шариповга.

— Кун тартиби ижроком мажлисида тасдиқланган, депутатларга етказилган, ундан ташқари ҳатто Санаевнинг ўзи бехабар, — эътироз билдирди биринчи секретарь.

— Депутатлардан сўраймизда, киритамиз.

...Учинчи масала муҳокамаси бошланди. Ижроком раиси қўл қўйган стенограммадан кўчирмалар келтирамиз:

«Коммунизм» колхози раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, депутат Ш. Назаров сўзидан: — Пуч айбларга кўра Санаев ишдан олинди. У менга қариндош эмас. Санаев тўғри сўз, ҳалол инсон, қобилиятли шоир, буни ҳамма билади. Ўғриларга ҳеч кимнинг иши йўқ, тўғри сўз бўлса айблаш керакми? Зубайдуллаевдай бир нопок шахснинг айби билан Санаев туҳматга қолди.

Мен район ветеранлар кенгашининг раиси сифатида, бутун ветеранлар номидан талаб қиламан: сессиянинг март ойидаги қарори бекор қилинсин. Агар дунёда разолат, ғайирлик устун келмасин, ҳақиқат, ҳалоллик, тўғрилик, адолат ғалаба қилсин десак, биз шундай қарор қилишимиз керак.

Пиллакор, Қаҳрамон она, депутат Тош Ҳамроева сўзидан: — Санаевни жуда кўп йиллардан бери биламан. У ҳалол одам. У ўз вазифасига тиклансин. Назаровнинг таклифига қўшиламан.

План-бюджет комиссияси раиси, депутат Маҳмуд Эгамбердиев сўзидан: — Бировнинг айби учун бошқа биров жазоланмаслиги керак. Тўғрилик ғалаба қилиши лозим. Олдинги қарор бекор қилинсин, Санаев ўз ишига тиклансин.

Район ҳарбий комиссари, депутат Қаҳрамон Остонов сўзидан: — Санаев принципиал раҳбар. Уни ишдан олганда район молия бўлими мудири Х. Искандаров сўзга чиқиб, Санаевга жуда кўп айб қўйилганини айтган, ҳатто қасам ичганди. Сессияда депутатларни чалғитгани учун Искандаровни жазолаб, Санаевни тиклаш керак!

Район прокурори, депутат Зоҳид Мухторов сўзидан: — Март ойида ижроком раиси И. Жўрақулов сўзга чиқиб, ўринбосарим ўз вазифасини суиистеъмол қилди, деб кўп айбларни айтди. Биз унга, райком бюросига ишондик.

Санаев иш даврида бирор марта жазо олмаган, нега энди у қораланади? Менинг фикрим: И. Санаевни атайлаб, асоссиз ишдан олишган. У ўз вазифасига тикланиши керак.

Сессияда бошқалар ҳам сўзга чиқиб шу фикрни қўллаб-қувватлашди. Воқеалар гирдоби ҳақиқат учун юз ўгираётганини кўрган «ташкилотчи»лар яна йўлини топишди.

Район партия комитетининг биринчи секретари А. Шарипов сўзидан: — Депутатлар Санаевни қайта тиклашни талаб қилишди. Мен ҳам шунга қўшиламан. Лекин бу масалани бугун ҳал қилсак, қонунсиз бўлади. Облисполком ташкилий бўлим мудири С. Нишонов сессияга 1,5 соат қолганда менга учрашиб, Леоновнинг топшириғи шундай деб айтди. Мен норозилик билдирдим. Нишоновнинг айби билан шошма-шошарлик қилинди.

Бу ҳақда депутатлар сўрови ҳам бор. Халқ талаби асосида Санаев масаласини 10 кун ичида сессияда кўрамиз, уч кун олдин эълон қиламиз, деб сизларни ишонтирамиз.

Аммо секретарь нега ёлғон гапирди? Ўн кун ўтиб кетди. Лекин масала ҳал бўлмади.

— Нега бундай йўл тутдингиз? — сўрайман ундан.

— Бизга юқоридан кўрсатма бўлган эмас. Сессия қарорини биз бекор қилолмаймиз.

Узоқ йиллар давомида райижрокомга раислик қилган кишининг фикри бу. Наҳотки у киши халқ депутатлари район Советлари ҳақидаги қонундан бехабар бўлса? Қонуннинг мана бу сатрларини у кишига эслатиб қўймоқчимиз: «Ўзининг қарорларини ўзгартириш, бекор қилиш ҳақидаги ҳуқуқларидан фойдаланиб, район Совети ўзи аҳволни тўғрилаши мумкин». Хўш, депутатлар ҳақиқатни тикламоқчи эканлар, райком секретари нега йўл бермади? Советларнинг ҳуқуқи, ролини оширишни у киши наҳотки шундай тушунсалар? Афсуски бундай эмас. Коса тагида ним коса бор...

— Санаев тикланса, у ишламай юрган саккиз ойга ким ҳақ тўлайди? — дейди биринчи секретарь.

— Айбдорлар, — дедим мен бамайлихотир.

— Бўшатилсин, деб қўл кўтариб овоз берган бюро аъзоларини ҳам ўйлашим керак. Уларнинг обрўларини сақлашим даркор.

— Бир кишини ерга уриш эвазигами?

— Йўқ, лекин...

— Мен улардан бирортаси билан, раис билан ҳам ёмон муносабатда эмасман, — деди И. Санаев.

Суҳбат пайтида Санаев ҳам бор эди. У чиқиб кетгач, биринчи секретарь «матбуот учун кўзда тутилмаган» гапни айтди.

— Сиз Санаев билан гаплашсангиз. Биз уни сессияда оқлаймиз. Лекин ўзи ишламайман, десин. Чунки мен унинг ўрнига одам топиб қўйганман. Суҳбатдан ўтиб келган. Кейин унинг кўзига қандай қарайман...

Биринчи секретарнинг қолган гаплари қулоғимга кирмади. Тўғрироғи, энди уни эшитиш жуда оғир эди. У мени ҳам фитнага бошлаётганди.

ТЎРТИНЧИ САҲИФА:
ТУРЛИ ҚИЁФАЛАР

А. Шарипов нега ўз ўтмишдошининг йўлини танлади?! Бу унинг хатосими? Ҳа, у ёнидагиларнинг гапларига берилди. И. Санаев ижроком партия бюроси аъзолигига сайланишини хато, деб билди. И. Санаев район партия конференцияси делегати қилиб сайланишини ҳам ўзига нисбатан ҳурматсизлик, деб қабул қилди. Нега? Ахир ҳақиқат тикланаётгани уни хурсанд этиши керак-ку?

Мен Пахтачидан қайтарканман, бир йигит машинани тўхтатди.

— Ака, мен қайта қуришга ишонаман. Лекин кишига алам қилади. Биринчи секретарь И. Санаевни, сессияда уни ёқлаганларни райком аъзолигига номзодлар рўйхатидан ўчирди.

— Буни қандай исботлайсиз?

— Исботлайману, Санаевга ўхшаб синиб кетаман-да.

У ўзини таништиргач, илтимос қилди:

— Фақат, исмимни ҳозирча айтмасангиз. Ҳақиқатни билинг, дедим холос.

Биринчи секретарь ўчирган билан ким аъзо бўлишини делегатлар ҳал қилишади. Демократия, ошкоралик Пахтачига кириб келганини кейинги сессия исботи. Аммо, турли қиёфалар борлиги кишини ўйлатади.

Мен райком бюро аъзоси, район халқ контроли комитети раиси Т. Ўткиров билан суҳбатлашдим. У мўмин- қобил одам.

— Ахир, ўша бюро мажлисида обкомдан, облисполкомдан одамлар келиб ўтиришди. Қўл кўтармасак, кийин эди-да, — деди у. — Шу сабаб сессия қарорини ҳам маъқуллаганмиз.

— Санаев ҳақида шахсий фикрингиз қандай?

— Тўғри одам, ишчан, тартибли.

Мана, сизга ўзига ишончсизлик. У бюро мажлисида ўз манфаатини ўйлаб иш тутди. Якка суҳбатда эса ҳақиқатни айтди.

Санаев ишида «фаоллик» кўрсатганлар ҳамон Пахтачига келиб-кетиб юришибди. Улар Исмат аканинг тарихини боз ўрганишмоқда. Неча йил олдинги «папка»ларни титишмоқда. Доимий комиссиялар ишини таҳлил қилишмоқда. Нима бўлса ҳамки, ўзларини оқ, Санаевни қора қилишмоқчи!!!

— Сиз область газетасини ўқинг, обком бюросида И. Санаевнинг камчиликлари кўрсатилгани ёзилган, — дейишади улар.

— Тўғри ўша пайтда Санаев бетоб эди. Бюро мажлисига эса ҳужжатни фитна уюштиришнинг бошида турганлар тайёрлашган. Шу сабаб ҳам обком бюроси кейинчалик И. Санаевни оқлади.

Хуллас, тўғри сўз кишига, ҳақиқатгўй шоирга қийин экан.

Рақиб билан дўстларим
топишса, кимга айтай?
Йўғимда айбим излаб,
чопишса, кимга айтай?
Доимо сергак нигоҳ —
мисоли жонли арқон,
Ўз қўлларим бўйнимга
ёпишса, кимга айтай?
Кўпирмасин дард-алам,
ҳасадни янч, қаламим,
Туҳмат, ғараз кўксига
тиғингни санч, қаламим!

Ҳа, у дардини шеърларига тўкади. Шеърларидан нажот кутади. Нетсинки, нажот ўрнига зарба қайтади. У шеърлари орқали турли қиёфаларни одамийликка ундайди. Нетсинки, ўшалар шеърни ўқиб, одамийликни оёқ ости қилишади. Бу не қисматки, одамлар шеърдан тонишса?! Йўқ, чин инсонлар шеърни ардоқлашади, шоирни асрашади, фақат инсонийликдан юз ўгирганларгина шеърдан ўч олишади, шоирдан ўч олишади. Сўнгги жумла менинг давоим эмас, Шамси Назаров сингари ўнлаб асл инсонларнинг даъватидир.

Бежиз айтишмайди: «Ҳақиқатнинг кўзи кўр эмас». Уни кўр қилишолмайди ҳам. Замонлар ўтаверади, ҳақиқат эса бедор, унинг кўзлари доим очиқ. Ана шу кўзларда ҳар биримизнинг ким эканлигимиз мангу акс этиб туради.

Ж. МАМАТОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

• Олий Советнинг сессиялари ўртасидаги фаолияти

ЯГОНА ОИЛА ТУЙҒУСИ

Доимий комиссиялар мажлисидан репортаж

Ишчи: Омадим бор экан — таълим ўзбек ва рус тилларида олиб бориладиган мактабда ўқиганман. Иккала тилда ҳам гаплашаверардик. Ҳозир ўзбек тилида ҳам, рус тилида ҳам бурро гаплашаман.

Академик: Иккинчи тилни ўртоқларим билан биргаликда ўқиётганимда ўрганиб олганман.

...Бу фикр-мулоҳазаларни айтаётган ишчи ва олим қардош халқ тилидан баҳраманд бўлган вазиятларгина бир-бирига ўхшаш эмас. Бу фикр-мулоҳазаларда қарашлар, манфаатлар ва мақсадларнинг бирлиги ҳам акс этиб турибди, бу эса дунёқарашимизни ва турмуш тарзимизни вужудга келтиради.

Ана шу фикр-мулоҳазалар республика Олий Советида — миллатлараро муносабатлар муаммолари муҳокама қилинаётган доимий комиссиялар мажлисида айтилди.

...Шу ўринда илова қилишимиз лозимга ўхшаб қолди. Ўзбекистон ССР Олий Советида миллатлараро муносабатлар ва интернационал тарбия масалалари билан шуғулланадиган депутатлар комиссияси яқиндагина ташкил этилди. Таассуф билан тан олишимиз керакки, мазкур комиссия Олмаота, Сумгаит, Степанакертдаги дилимизни ранжитган воқеалардан кейин тузилди... Хўш, илгари-чи? Илгари биз дўстлигимиз тош-метиндек мустаҳкам, деб келавердик. Дарвоқе, бунинг учун асос ҳам етарли эди: Совет Иттифоқи составидаги халқларнинг дўстлиги давр ва амалий ишлар синовидан ўтган эди.

Депутатлар учрашувида айтилган яна бир фикр ёдимга келди:

— Интернационалистга хос фазилатлар наслдан-наслга ўтмайди. Бундай «ген»лар йўқ.

Агар жонли табиат қонунлари билан таққослашни давом эттирадиган бўлсак, бундай фазилатлар узлуксиз янгилаб, ривожлантириб, кўпайтириб боришни талаб этади. Гўё, ҳамма иш «ўз-ўзидан» бўлаверади десак, анъаналар унутилиб кетади, сиёсий ва маънавий тарбия принципларидан чекинамиз.

Шу боисдан ҳам янги комиссия ўзининг биринчи қадамини халқ депутатлари Советлари, Ўзбекистон министрликлари ва идораларининг ёшларнинг республикалараро алоқаларини ривожлантириш ва йигит-қизларимизда миллатлараро муносабатлар маданиятини тарбиялашдаги фаолиятини кўриб чиқишдан бошлади.

Ёшлар билан ишлаш доимий комиссиясининг диққат-эътиборини ҳам ана шу муаммога қаратиш лозим бўлганлиги тушунарлидир. Худди ана шу комиссия аъзоси, депутат Е. Гревцов қўшма мажлисга тайёргарлик ишларига бош бўлди: унинг республика комсомоли Марказий Комитетининг секретари лавозимида орттирган тажрибаси ниҳоятда асқотди. Бошқа депутатларнинг тажрибаси ҳам, мажлисга таклиф этилган ёшларнинг тарбияси учун бевосита жавобгар жамоат ташкилотлари, муассасалар, идоралар вакилларининг фикр-мулоҳазалари ҳам қўл келди. Комсомол секретарининг нутқи амалий руҳда, ўз-ўзини танқид руҳида бўлганлигини ҳам таъкидлаб ўтиш керак.

— Ҳаёт бизга аччиқ сабоқ берди. Биринчидан, тарбиядаги «ўзибўларчилик» номақбулдир — биз тарбия билан ҳар куни шуғулланишимиз даркор. Иккинчи сабоқ шуки, ҳамма нарса жойида деб бемалол юришимиз керак эмас. Учинчидан эса, ҳали бизда кучли, самарали ёшларбоп сиёсат йўқ. Ахир, республика аҳолисининг қарийб ярми йигит-қизлар-ку!

Комсомол ишида ҳам, бошқа ташкилотлар ишида ҳам ишнинг «экстенсив» усуллари барҳам топмаган. Байрамда, кўрикда, митингда одам қанча кўп бўлса, натижа ҳам салмоқлироқ бўлади, деб келавердик. Аммо ҳамиша ҳам амалдаги наф тадбир миқёсларига мос келавермайди. Кўпинча, дабдаба бўлади-ю, ўтади-кетади.

Бундан чиқадиган хулоса шуки, оммавий тадбирлардан кечмаган ҳолда, уларнинг мазмуни ҳақида бош қотириш керак бўлади, меҳнат ва ўқув юртлари коллективларидаги кундалик ишга кўпроқ эътибор бериш керак. Республикамиздаги бундай коллективлар деярли ҳаммаси интернационал коллективлардир. Худди ана шу ерда миллатлараро муносабатлар маданияти, шу жумладан, ҳар бир кишининг ана шундай маданияти тарбияланади...

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг вице-президенти депутат Э. Юсупов луқма ташлади:

— Шахсий алоқалар кўнглимга яқиндир. Агар биз қардош халқ вакили менинг шахсий дўстимдир, десак, худди ана шунда биз бошқа халқни тушуниб олиш учун биринчи қадамни қўйган бўламиз.

Шофер, депутат И. Азаматов луқмаси:

— Бу дўстлик йил сайин мустаҳкамланиб бораверади. Мактабдош дўстимиз курсдош дўстимизга, Армия хизматидаги дўстимизга, меҳнатдаги ўртоғимизга айланади.

Азаматов ўз тажрибасидан мисол келтирди. Унинг бригадаси эстон автомобилчилари билан дўст тутинган. Учрашиб қолишганида Таллин ёки Тошкентнинг меъморлик обидаларини бирга томоша қилишиб завқланадилар, стадионга ёки концертга бирга борадилар. Касб-корга тааллуқли ишлар ҳақида ҳам гаплашадилар, албатта, мусобақа тўғрисида шартнома ҳам тузилган. Меҳнатдаги, маданий, шахсий қизиқишларнинг ана шу ажойиб муштараклиги иккала республика ёш ишчиларининг интернационал тарбиясига хизмат қилмоқда. Касбдош дўст станокда ёнма-ён ишлаётган кишигина эмас, мамлакатнинг барча ўлкаларида бир мақсад йўлида меҳнат қилаётган кишилар ҳам дўстимиз, ўртоғимиз эканлиги ҳақидаги тушунча мустаҳкамланади.

Шу аснода гап экономиканинг интернационаллаштириш жараёнига ўтди. Куч-ғайратни бирлаштириш, ўзаро ёрдам ҳар бир республикага замонавий саноатни, ривожланган қишлоқ хўжалигини бунёд этишга кўмаклашгани ҳақида ҳам сўз юритилди. Ёш ишчи, ёш деҳқон ана шу қонуний жараённинг куч-қудрати ва аҳамиятини катта-кичик барча ишларни, албатта, бажаришдек оддий қоидалар асосида англаб олиши мумкин. Агар институт чизмалар жўнатишни, завод машиналарни ортишни, колхоз эса пахтани етказиб беришни пайсалга солса, қаердадир ишга халал етади. Шундай бўлса, дўстлик ҳақидаги сўзларнинг қадри қаерда қолади?

Мажлисда билдирилган баъзи таклифлар:

— Қардош республикалар меҳнат коллективлари ҳамдўстлиги ривожлантирилсин, айни пайтда кишилар, оилалар, бригадалар ўртасидаги алоқалар рағбатлантирилсин;

— шартнома асосида маҳсулот етказиб бериш маданияти ва интизоми. интернационал тарбиянинг ажралмас қисми деб ҳисоблансин;

— барча шерикларнинг иқтисодий, экологик ва социал манфаатларини ҳисобга олиб, қўшма лойиҳалар ва корхоналарда иштирок этадиган республикалараро илмий-техникавий ва ижодий ёшлар коллективлари бунёд этилсин;

— қардош республикаларнинг турдош корхоналари ва институтларида стажировкалар, қизиқишлар бўйича учрашувлар тез-тез ўтказиб турилсин;

— йигитни Армияга кузатар эканмиз, унга китоблар, музика ёзувлари, расмларнинг репродукцияларини совға қилайлик: улар ёш жангчига жонажон ўлкасини эслатиб турсин, ўртоқларини Ўзбекистон билан таништирсин;

— пионер ва ёшлар лагерларига йўлланмаларни айирбошлаш йўлга қўйилсин;

— клубларимизда қардош халқлар маданияти кунларини ўтказиш одат тусига киритилсин; бунда улар тарихи ва анъаналари ҳақида ҳикоя қилинсин, тасвирий санъат кўргазмалари ўтказилсин, театр, кинонинг шоҳ асарлари кўрсатилсин, фольклор ансамбллари концертлари, қардош халқлар қўшиқларини энг яхши ижро этганлик учун конкурслар ўтказилсин...

Депутатларнинг суҳбатида аҳил-иноқ яшаётган, аъзолари том маънода ҳам, мажозий маънода ҳам умумий тил топа оладиган оилагина қўшнилари билан мустаҳкам дўст бўла олиши таъкидланди.

Депутат Э. Юсупов:

— Баъзан икки тилда гаплашишга ҳожат йўқ, ўз тилини билишнинг ўзи кифоя дегувчилар бўлади. Бу зарарли ва тутуруқсиз мулоҳазадир! Иккинчи тил — бу ҳам қардош халқни яхшироқ билиб олиш, ҳам дунёқарашни кенгайтириш, демакдир.

Ҳар бир миллат намояндаларига она тилидан фойдаланиш имконияти берилиши керак. Мен миллатлараро муомала тили бўлган рус тилининг аҳамиятини алоҳида таъкидлаб ўтмоқчиман.

Депутат В. Жонибеков, космонавт:

— Муомала чоғида, гаплашганингда, тилни яхшироқ ўрганиб оласан, ана ўшанда чинакам қизиқиш пайдо бўлади. Ҳамсуҳбат бўлиши керак!

Кимдир луқма ташлади: агар синфдаги ўқувчилар фақат бир тилни билишса-чи? Ахир, республикадаги мактабларнинг ўнтасидан биттасидагина таълим ўзбек ва рус тилларида олиб борилади-ку.

Н. Науменко, халқ таълими министрининг ўринбосари:

— Бундай вазият баъзан олий ўқув юртида ўткирлашмоқда. Бир қанча институтларнинг факультетлари республика аҳолиси миллий составини тўла-тўкис акс эттирмаяпти. Айни вақтда олий ўқув юртида ҳам, мактабда ҳам, болалар боғчасида ҳам — аввал бошданоқ таълим ва тарбия жараёни гражданни вояга етказиш тўғрисидаги ғамхўрлик билан йўғрилган бўлиши керак. Бу айниқса, ижтимоий фанларни ўқитишга тааллуқлидир, бу борада методикада ҳам, курслар, дарсликлар, қўлланмаларнинг мазмунида ҳам қолоқлик яққол кўзга ташланиб турибди. Иккинчи тилни ўқитишга келганда, педагогларнинг етишмаётганлиги, моддий базанинг заифлиги ҳам ташвишга солмоқда. Масалан, рус синфларидаги бешта ўқувчига кўпинча битта ўзбек тили дарслиги тўғри келмоқда. Луғатлар, сўзлашув китобчалари, программалар етишмаяпти...

М. Мирзамуҳамедов, республика нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитети раисининг ўринбосари:

— Сўнгги вақтда бу борадаги иш бир қадар ўнгланиб бораяпти. Тилларни ўрганаётган кишиларга ёрдам берадиган китобларни «Фан», «Ўзбек энциклопедияси», «Ўқитувчи» нашриётлари тематикаси актуал бўлмаган китоблар ўрнига чиқармоқда. Республикаларнинг бир-бирларига китоб юборишлари кўпаймоқда.

В. Жонибеков:

— «Электрон ҳамсуҳбат»дан ҳам фойдаланса бўлади. Дарслар магнитофонга ва видеокассеталарга ёзиб олинса, тилларни ўргатиш осонроқ бўлади. Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитети бу иш билан шуғулланса дуруст бўларди...

Депутат Н. Ницель, Ангрендаги «Резина-техника» заводининг ишчиси:

— Бу ерда асосан рус ва ўзбек ўқувчилари ҳақида гапираяпмиз. Республикада эса юзга яқин миллат вакиллари яшамоқда. Улар учун нима ишлар қилинаяпти?

Н. Науменко қуйидаги маълумотларни айтди:

— Ўзбекистонда етти тилда таълим берилмоқда. Ўқитувчилар ҳам шунга яраша тайёрланаяпти. Масалан, яқинда Самарқанд университетида немис тили группаси очилди. Аслида, биз ҳар бир тилнинг ўрганилишини таъминлашимиз мумкин. Бунинг учун бирданбир шарт бажарилиши, яъни группалар ўқувчилар билан тўлатилиши керак.

Айтилган таклифлардан:

— программалар такомиллаштирилсин, янги техника воситалари, дарсликлар ва иккинчи тилни ўрганиш методикалари ишлаб чиқилсин;

— барча ёшдаги кишилар учун рус ва ўзбек тиллари курсларининг шохобчалари кенгайтирилсин;

— қардош республикалардаги педагогика олий ўқув юртларига студентлар кўпроқ қабул қилинсин;

— Тошкент педагогика институтида қозоқ тилида бошланғич таълим, Самарқанд педагогика институтида тожик тилида бошланғич таълим мутахассислари тайёрлаш йўлга қўйилсин;

— Халқ таълими министрлигида тил муаммолари инспекторлари бўлиши лозим;

— бошқа республикалар олий ўқув юртлари билан алоқалар кенгайтирилсин.

Маданият министри Ў. Умарбеков сўз сингари санъат ҳам халқларни бир-бирига яқинлаштириши керак, деди.

— Тюменликлар Ўзбекистон ССР кунлари иштирокчиларини ана шу Сибирь ўлкасида шоду хуррамлик билан кутиб олдилар! Энди биз Грузия, Арманистон, Қозоғистон, бошқа республикалардаги ўртоқлар билан ана шундай учрашувлар ўтказиш ҳақида келишиб олдик. Лекин бундай тадбирларни пойлаб ўтириш шарт эмас. Ижодий коллективларимиз ва муассасаларимиз режасига кўра, қардош республикалар музикаси, тасвирий санъат, театрни тарғиб этмоқчимиз. Ўзбекистондаги деярли барча театрлар ўз репертуарларига қардош республикалар драматургларининг пьесаларини киритдилар. Ўзбекистонда яшаётган барча миллатларнинг маданиятини ривожлантириш тўғрисида ғамхўрлик қилиш фаолиятимизнинг энг муҳим жиҳатларидан биридир. Муқимий номли театр ҳузурида қозоқ театр-студиясини, Гулистондаги театрда эса қрим-татар театр студиясини очишни мўлжалламоқдамиз. Бухоро яҳудийлари санъат усталарининг группасини йиғишни таклиф этмоқдамиз, улар этнография кабинети очишса маъқул бўлади. Месхетия турклари давлат филармониясида ўз коллективларини тузишмоқчи.

Б. Жалолов, Рассомлар союзи правлениесининг раиси:

— музика мактаблари сингари бадиий мактабларнинг ҳам кенг шоҳобчасини очиш зарурати етилди. Тажриба орттирганмиз, энди шу тажрибани кенгроқ ёйиш лозим. Мазкур мактаблар эстетик ва интернационал тарбия ўчоқлари бўлур эди. Яна бир таклифим бор. Улуғ Ватан уруши йилларида Ўзбекистонга қардош республикалар адабиёти ва санъатининг таниқли усталари келишган эди. Назаримда, меҳмонимиз бўлган ва ўзбек санъатининг равнақига катта ҳисса қўшган ана шу ажойиб маданият арбобларига бағишланган обидалар яратишимиз керак. Бу ҳам ўзига хос тарбия воситаси бўлади...

В. Жонибеков:

— Мен шу фикрга қўшимча қилмоқчиман. Неча минглаб ажойиб олимлар, инженерлар, ёзувчилар, маданият арбоблари борки, уларнинг ҳаёти ҳар бир миллатга ҳурмат билан қараш намунасидир. Улар ҳақида журнал ва газеталарнинг саҳифаларида, телевидение орқали гапириб бериш керак... Газетхон, китобхон, томошабин билан мулоқот жонли, самимий бўлсин. Режиссура ҳам ўз маҳоратини кўрсатсин. Муҳим мавзу шунга яраша яхши формада ифода этилиши керак.

Депутат Н. Ғойибов, телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитетининг раиси:

— Таклифни қабул қиламиз. Владимир Александрович тилга олган кассеталарни ҳам чиқарамиз.

Ҳозир биз «Интернационал дўстлик клуби», «Биз — интернационалистлармиз», «Дўстлик қонунларига кўра», «Ўзбекистон — мамлакатга, мамлакат — Ўзбекистонга» кўрсатувларини пухта ва ёркинроқ тайёрлашга ҳаракат қилмоқдамиз... Телевидениеда «Ўзбек тилини ўрганамиз» программаси бошланди. Қозоқ ва тожик тилларида мунтазам эшиттиришлар олиб борилмоқда. «Ягона оилада» тележурналининг обрўси ортиб бораяпти, қардош республикаларга кўрсатувларни юбориб туриш, телекўприклар кенг расм бўлмоқда. Лекин бу катта ишнинг бошланишидир, холос. Айни вақтда республиканинг бутун территориясида ҳамма программалар яхши қабул қилиниши учун техникавий воситаларни кенгайтириш лозим бўлади. Бунда Алоқа министрлигининг ёрдами талаб этилади.

О. Ёқубов, Ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари:

— Нега энди биз тўсатдан миллий муносабатлар хусусида шу қадар кўп гапириб, мунозара қила бошладик? Ахир, илгари ҳамма нарса «ими-жимида» эди-ку... Ҳамма иллат шундаки, шахсга сиғиниш йилларида, турғунлик йилларида миллий муносабатлар билан аслида шуғулланилмади, муаммолар хас-пўшлаб келинди. Биз халқлар дўстлиги тўғрисида, бизни ягона оилага бирлаштириб турган омиллар, қардош адабиётларнинг гуллаб-яшнашига ёрдам бераётган омиллар хусусида кўпроқ ва ёркинроқ ёзишга ҳаракат қилмоқдамиз. Қрим-татар, уйғур, тожик, корейс адабиётлари, Бухоро яҳудийлари адабиёти кенгашлари тузилди. Қардош республикалардан келаётган меҳмонлар иштирокида ўтаётган кечаларга жуда кўп одамлар келмоқда. Россияда — Ноқоратупроқ зонада ёки Сибирда яшаётган ва ишлаётган ўзбек у ерда бегонасирамайди, Ўзбекистонда яшаётган рус ёки тожик, қозоқ ёки яҳудий ҳам ётсирамайди, балки ўз уйидагидек ҳис этади! Шунинг учун ҳам ҳар қандай миллий можаро мамлакатимизнинг қайси бир ўлкасида содир бўлмасин, қалбимизни ларзага солади...

Мажлисда айтилган таклифлардан:

— Тошкентдаги Халқлар дўстлиги майдонида қурилаётган бинода Халқлар дўстлиги маданий марказини очиш тўғрисида илтимос қилиш керак.

Олий Советнинг миллатлараро муносабатлар ва интернационал тарбия доимий комиссиясининг раиси Э. Юсупов фикрлашувга якун ясади:

— Диёнатли ўзбек ўз табиатига кўра ҳеч қачон миллатчи бўла олмайди, чунки бу Ўзбекистоннинг умумий маданияти тараққиётига мутлақо зиддир, шовинизм ҳам бағри кенг рус халқига ҳамиша зид бўлиб келган. Биз — ягона оиламиз!

Мазкур муҳокама — миллий масалаларда, ёшларни тарбиялашда янгича фикрлашнинг ифодасидир. Ушбу мажлисда кўтарилган муаммолар ҳамиша республикамиз қонун чиқарувчи олий органининг диққат марказида бўлади.

Е. ЕФИМОВ,
ЎзТАГ шарҳловчиси.

ГАЗЕТА ВА ГАЗЕТХОН:

Ҳаёт ойнаси хира тортмасин

Қарама-қарши фикрлар туғёни ичида қўлимга қалам олдим. Гап шундаки, узоқ йиллар пропаганда ва агитациянинг ишимизда таъсири бўлмади. Демократия қоғозда қолиб, амалда унинг принциплари топталди. Биз қарсак чалувчи, тасдиқлаш учун қўлларни баланд кўтарувчи, хушомад қилувчи, иш ўргатмай, ташаббускорликни рағбатлантирмай, фақат топшириқларга итоат қилувчи кишиларни ёқлаб келдик. Бунинг аксини қилувчилар — билимдон, ташаббускор, қобилиятли, принципиал кадрлар кўпинча камситилди, бундайларни ишдан, ижтимоий фаолиятдан четлаштиришга интилишди. Таассуфки, кўп ҳолларда ўз мақсадларига ҳам эришишди. Талантлилар бир четга суриб қўйилиб, талантсизлар, ҳайбаракаллачилар даврu даврон суришди.

Бугун жамиятимизда қайта қуриш, ошкоралик принциплари тантана қилмоқда. Лекин республикамизда янгиланиш, қайта қуриш жараёни ҳануз зарур кўлам касб этмаётир. Биз қаерда бўлмайлик, ишларимизнинг бугунги аҳволидан қониқмай гаплашамиз. Тўғри, салбий ҳолатларнинг оқибатлари, эскилик тез, осонликча бартараф этилмайди.

Афсусланарли жойи шундаки, биз кўп соҳаларда яна очиқ лоқайдликка дуч келмоқдамиз, радио эшиттиришлари, телевидение кўрсатувлари, матбуот чиқишлари гоҳида ё фақат ҳасрат, ё шов-шувдан иборат бўлиб қолмоқда. Муаммолар ҳақида кўп гапирилмоқда. Лекин уларни амалий жиҳатдан ҳал қилиш жараёни етарли ёритилмаётир. Шу туфайли баъзи кишилар мавжуд муаммоларни ҳал қилиш учун ҳали эрта, бу ҳақда гапирсангиз, давом этиб турган тўлқин четга суриб ташлаши мумкин, демоқда. Қачон биз дадиллашамиз, қайта қуришнинг ҳақиқий иштирокчиларига қачон айланамиз? Биз шундай ўйлаб ўтираверсак, «тўлқин» қачон тугайди?

Яқинда телеэкранда «Инсон ва қонун» кўрсатуви берилди. Сут соғувчи Олмахон Маматова ўзига ўзи ўт қўйиб юборгани ҳақида. Лекин фожиа билан тугаган воқеанинг сабаблари ҳақида рўй-рост гапирилмади. Аксинча совхоз раҳбарлари ҳеч кимни назар-писанд қилмай кетиб қолишди. Нима, улар қўрқдиларми? Йўқ! Кимларгадир ишониб шундай қилишди. Хўш, бундай раҳбарлар қачон адолат, яхшилик, ҳурмат-эътибор сари юз ўгиришади?

Ҳозир жамиятимизда қайта қуриш бормоқда: Халқ унинг тантанасига ишонмас экан, матбуот ҳам, радио ҳам, телевидение-ю раҳбарларнинг баландпарвоз гаплари ҳам ижобий таъсир кўрсата олмайди. Одамларга ўз нуқтаи назарларини эркин ифодалаш, ишлаш учун имкон бериш керак, дилидаги гапларини илғай билиш керак. Буни ким сезади?

Радио, телевидение, матбуот.

Очиғи, қайта қуриш мобайнида телевидениенинг таъсири ўсди. Радио эшиттиришлари кишиларнинг диққат-эътиборини ўзига тортмоқда. Лекин матбуот чиқишлари ҳақида тўла асос билан бундай дея олмаймиз. Матбуот саҳифаларида ошкоралик ниқоби остида тарафкашлик кураши кучайди. Ўч олиш, бир-бирини ёмонотлиқ қилиш тўхтамаётир. Бу айниқса ҳурматли ёзувчиларимиз орасида авжида. Тирноқ остидан кир қидиришга берилиб, улар ҳақиқат, ҳаёт қўяётган талабларга ижодий ёндаша олмаяптилар. Аҳвол шунга бориб етдики, Ўткир Ҳошимов «Ўзбекистон адабиёти ва санъати»да «Бир-биримизни асрайлик» мақоласи билан чиқишига тўғри келди. Ахир, халқ ҳурматли адибларимиздан ўзини тўлқинлантираётган муаммоларга жавоб кутиб турибди-ку?

Гоҳи шундай хаёлга бораман, матбуот ошкоралиги фақат унинг саккизта журналисти билан саккизта мухбири учун ошкоралик бўлиб қолмоқда.. Айрим каттадан-катта мақолалар, шов-шув орқасидан қувиб, бошқа нашрлардан кўчириб босишлар кимга керак? Цитатабозлик ҳамиша ҳам ўринлими? «Семиз» мақолалар сувини сиқиб, мақсадни, дилдаги гапни айтиб қўяқолсак бўлмайдими?

Масалани бу тахлитда қўйишимнинг сабаби шундаки, айрим газета саҳифаларида меҳнаткашларнинг хатларига етарли ўрин берилмаётир. Бундай хатларнинг жавобсиз қолиб кетиш ҳоллари ҳам бор. Баъзан мантиқсиз жавоблар оламиз.

Деҳқон ҳамиша деҳқон. Унинг фикрлари ҳам содда, деҳқонча, лўнда. Унинг сўзларини ортиқча рандаламасдан, фақат имлосини тузатиб чоп этиш мумкинми? Бизга бачкана ўхшатишларнинг нима кераги бор. Ҳаёт муаммоларини, шаҳар, қишлоқ ташвишларини нега одамларнинг ўз мактублари асосида ёритмаймиз.

Узр-ку, лекин «Совет Ўзбекистони»га юборган бир мактубимга тўхталиб ўтмоқчиман. Уни Эътибор Охунованинг «Уволи кимни тутади?» мақоласига муносабат билдириб ёзган эдим. Лекин ўша хатимни газетанинг 9 июль сонида «Оила меҳр-муҳаббат демак» сарлавҳаси билан умумлаштириб эмас, менинг шахсий фикрларимни ўз номим билан газета саҳифасига олиб чиқишса бўлмасмиди? Афсус, фамилиям ҳам бузиб, Юсупов деб ёзилибди.

«Саодат» журналига «Тарбияда оиланинг роли» сарлавҳали актуал хат жўнатган эдим. Телефонда хатлар бўлими мудири М. Орипова билан ҳам гаплашдим. Хатингиз журналнинг тўртинчи сонида чиқади, дейишганди. Лекин чиқмади. Кейин билсам, хатим йўқолибди. Мени ким биландир алмаштириб юборишганмиш... Қайтадан ёзиб юбордим. Хайрият, бу гал ўн варақдан ортиқ мактубимга... уч қатор жавоб олдим. Ўтган йили шу мавзуда мақола чиққани учун фойдаланишмабди... Агар тарбия ишимиз замон талабида бўлганида, ёшлар ўртасида ҳуқуқни бузиш, ўғирликлар барҳам топганида, ота ўғилнинг, ўғил онанинг ҳурматини ўрнига қўйганида эди, мактубимдан фойдаланишмаса рози эдим.

«Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетаси ходимлари ҳам хатларимга шундай муносабатда бўлишмоқда. Кейинги икки-уч йил ичида юборган хат, мақолаларимнинг кўпига умуман жавоб олмадим. Жўнатилган айрим жавоблар эса мени қаноатлантирмади. Ўз ўқувчиларининг хатларига бундай муносабат «Ўзбекистон агитатори» журнали ходимларида ҳам учраб туради...

Хуллас, Коммунистик партия қайта қуришни кучайтириш вазифаларини илгари суриб, ошкоралик имконини яратиб берди. Шундан фойдаланиб, камчиликларга муросасиз бўлиб, ютуқларимиздан ўта мағрурланмасдан ишга, ҳаёт ташвишларига, муаммоларига ҳамоҳанг бўлайлик. Агитация-пропаганданинг барча воситаларидан фақат жамият манфаатлари нуқтаи-назаридан фойдаланайлик.

Олимжон ЮНУСОВ,
Наманган область Уйчи районидаги 10-ўрта мактаб ўқитувчиси.

ГАЗЕТАДА БОСИЛМАДИ, АММО ЧОРА КЎРИЛДИ

АНДИЖОН ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИ:

— Охунбобоев шаҳрида яшовчи М. Мамадалиев аризаси юзасидан ўтказилган текшириш якунлари Жалолқудуқ район партия комитети бюроси мажлисида муҳокама қилинди. Бюро қарори билан Жалолқудуқ район партия комитети бюроси қарорини Охунбобоев шаҳар Совети ижроия комитети сессиясида ўз вақтида кўриб чиқилишини таъминламаганлиги учун шаҳар Совети ижроия комитетининг собиқ раиси Ю. Соиповга (ҳозир райижроком секретари) виговор берилди.

Район партия комитети бюроси қарори лойиҳасини тайёрлашда пала-партишлик қилганлиги ва қарорнинг бажарилиши устидан назоратни таъминламаганлиги учун Жалолқудуқ район партия комитети ташкилий бўлимининг собиқ мудири А. Маҳмудов қаттиқ огоҳлантирилди.

Жалолқудуқ район партия комитети қошидаги партия контроли комиссиясига М. Мамадалиевга партиявий чора кўрилганига бир йилдан ошганлигини ҳисобга олиб, муддат ўтганлиги муносабати билан ундан партиявий жазони олиб ташлаш масаласини кўриб чиқиш тавсия этилди.

Область партия комитетининг ташкилий-партиявий ишлар бўлимида Жалолқудуқ район партия комитети қошидаги партия контроли комиссияси раиси Р. Раҳмонбердиев иштирокида аризачига хатда кўтарилган барча масалалар юзасидан тегишли тушунча берилди.

Дунё воқеалари

БАСРА ЗАМИНИДАГИ ДЎСТЛИК КАРВОНИ

БАҒДОД, 9 ноябрь. (ТАСС). Чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқалар Ўзбекистон жамияти президиумининг аъзоси, шоир Раим Фарҳодий қуйидаги хабарни Ўзбекистон ахборот агентлиги учун махсус юборди. Ироқда бўлаётган Совет Ўзбекистони маданияти кунларининг қатнашчилари Басра вилоятига келдилар. СССРлик меҳмонлар яқиндагина жанглар бўлган жойларда бўлдилар, Фао шаҳарчаси вайроналарини кўздан кечирдилар, ракета ва артиллерия отишмалари чоғида катта талофот кўрган порт шаҳар — кўҳна Басрани айланиб чиқдилар. Вайрон бўлган кўчалар ва майдонлар, бу шаҳарда очилган музейнинг кўпдан-кўп экспонатлари шаҳар аҳли бошига тушган кулфатдан, Басра аҳолисининг мардлигидан далолат бериб турибди. Уруш азоб-уқубатлари барча учун даҳшатлидир, аммо оналар ва болалар урушдан айниқса кўп азоб чекадилар. Музейда уруш ёвузлигининг ашёвий далиллари анчагина, 10 ёшли Азим Хусайннинг қонга беланган кўйлакчаси шулардан биридир. У мактабдан қайтиб келаётганида снаряд парчаси тегиб ҳалок бўлди. Боланинг портфелида она тили дарслиги, дафтарлар, пирпирак ёғоч ўйинчоғи бор эди.

Эндиликда тинчлик туфайли ҳаловат топган Басра аҳли уруш жароҳатларини даволамоқда. Шаҳарликлар музокаралар йўли билан регионнинг ўткир муаммоларини ҳал этиш мумкин, деб ишонадилар. Улар дўстлик куни қатнашчиларини хушнудлик билан кутиб олдилар. Совет меҳмонларини Басра вилоятининг губернатори Анвар ал-Ҳодиси қабул қилди. У мамлакатларимиз ўртасидаги дўстона алоқаларнинг жуда катта аҳамиятини таъкидлади.

Дўстлик кунлари доирасида Совет — Ироқ дўстлигига бағишланган оммавий митинг бўлди. Делегация раҳбари, Ўзбекистон ССР ташқи ишлар министри Сарвар Азимов митингда сўзга чиқиб қуйидагиларни айтди: «Дўст Ироқ заминидаги Басра шаҳрига келиш биз совет кишилари учун катта шарафдир. Биз қўшни Ироқ ва Эрон ўртасидаги ҳарбий можаронинг тезроқ барҳам топишини ва мазкур мамлакатлар ўртасидаги барча муаммоларнинг тинч музокаралар ўтказиш йўли билан ҳал этилишини жон-дилдан истаган эдик!».

Залга тўпланган минглаб кишилар ўзбек санъати усталари ва Басра фольклор ансамблининг қўшиқ ва рақсларини қарсаклар билан кутиб олдилар.

Совет—Америка
муносабатлари хусусида
Шульцнинг айтганлари

ВАШИНГТОН, 9 ноябрь. (ТАСС). АҚШ Давлат секретари Жорж Шульц янги Америка маъмурияти Совет Иттифоқи билан муносабатлар масаласига реализм позициясидан ёндашмоғи ва муаммоларни биргаликда ҳал этишга интилмоғи керак, деди. «Биз қандайдир масалани ҳал этиш имконияти борлигини ва бу имконият АҚШ манфаатларига мос эканлигини кўрсак, СССР билан иш олиб боришдан қўрқмаслигимиз керак», — деди бу ерда Шульц турли мамлакатлар ёшлар сиёсий ташкилотлари раҳбарлари ҳузурида сўзга чиқиб. Президент Р. Рейган маъмуриятининг ташқи сиёсий маҳкамасининг бошлиғи таъкидладики, бунда Қўшма Штатлар сезгир бўлиб туриши лозим. Биз реалистлар ва айни бир вақтда прагматиклар бўлмоғимиз зарур, деб таъкидлади у.

АҚШ Давлат секретари Совет Иттифоқида амалга оширилаётган демократик ўзгартишларни юқори баҳолади. Давлат секретарининг сўзларига қараганда, ҳозирги совет раҳбарияти «муаммолар борлигини эътироф этиб, уларни бартараф қилишга интилаётганлиги» унинг катта хизматидир. Агар бу ислоҳотлар муваффақиятли амалга оширилса, СССР мутлақо бошқача мамлакатга айланади, деди Шульц.

Биографик маълумотлар

Жорж Буш

Жорж Герберт Уокер Буш 1924 йилнинг 12 июнида Массачусетс штатининг Милтон шаҳрида бадавлат оилада туғилган. Отаси — Прескотт Шелдон Буш — республикачилар партиясининг таниқли арбоби, Нью-Йоркдаги «Браун Бразерс, Гарриман энд компани» банк фирмасининг шериги бўлган, 1952-1963 йилларда эса АҚШ конгрессида Коннектикут штатидан сенат аъзоси бўлган. Онаси — Дороти Уокер Нью-Йорк Уокерлар банк ходимлари оиласидан бўлган.

Буш иккинчи жаҳон уруши вақтида кўнгилли равишда ҳарбий денгиз авиациясига хизматга борган.

1945—1948 йилларда Йэль университетда ўқиди ва университетни «экономика» мутахассислиги бўйича гуманитар фанлар бакалаври даражаси билан тамомлади. Университетни тамомлагач, Техас штатига келди ва у ерда денгиз остида нефть қудуқларини пармалаш фирмаларидан бирини ташкил этишда актив қатнашди.

1953—1959 йилларда «Запата петролеум корпорейшн» фирмасига асос солди ва унинг директори бўлди, 1966 йилда ўз фирмасини сотиб, бутунлай сиёсат билан шуғулланди ва республикачилар партиясининг фаол арбоби бўлди.

1966 йилда АҚШ конгресси вакиллар палатасига Техас штатидан сайланди.

1970—1973 йилларда — АҚШнинг БМТ ҳузуридаги доимий вакили:

1973—74 йилларда — республикачилар партияси миллий комитетининг раиси;

1974—75 йилларда — АҚШнинг Пекиндаги алоқа группаси раҳбари;

1975—77 йилларда — Марказий разведка бошқармасининг директори бўлиб ишлади.

Буш 1980 йилги сайловда республикачилар партиясидан АҚШ президенти лавозимига ўз номзодини қўйди, бироқ ўшанда Рональд Рейган расмий номзод қилиб сайланди. Рейган Бушга АҚШ вице-президенти лавозимини таклиф этган эди. Буш 1981 йилдан бери ана шу лавозимни эгаллаб келмоқда.

1982, 1984 ва 1985 йилларда Москвага келган. 1945 йилда «Макколл» нашриёт корпорацияси собиқ президентининг қизи Барбара Пирсга уйланган. Бешта фарзанди бор.

(ТАСС).

Дэн Куэйл

Дэнфорт Куэйл 1947 йил 4 февралда Индиана штатининг Индианаполис шаҳрида миллионер оиласида туғилган.

1969 йилда Индиана штатининг Гринкасл шаҳридаги Депау университетини тамомлади, сўнгра 1974 йилда Индиана университетининг юридик мактабида юриспруденция доктори даражасини олди.

1971 йилда миллий гвардияда ҳарбий хизматни тамомлагандан кейин Индиана штатининг турли муассасаларида бир қатор лавозимларни эгаллади, матбуотда ишлади.

1976 йилда АҚШ конгресси вакиллар палатасига, 1980 йилда эса сенатга сайланди.

Мэрилин Такерга уйланган. Уч фарзанди бор.

(ТАСС).

МЕЗОН МИҚЁСИ

1988 йилги СССР Давлат мукофоти лауреатлари рўйхатига назар ташлаб, бадиий асарларга баҳо беришда талабчанлик мезонлари нечоғлик ошганлигини аниқ сезиб олиш мумкин. Эндиликда муаллифларнинг илгариги хизматлари ҳам, уларнинг ҳозирги лавозимлари ҳам инобатга олинмайди, фақат асарнинг сифати ва аҳамияти диққат марказида бўлади.

Комитетнинг номзодларга янгича муносабати асарларнинг баҳс-мунозарага сабаб бўлишини ҳам ва ҳатто улардаги айрим хусусий қусрлар ва камчиликлар борлигини ҳам истисно этмайди. Комитет мукофот билан тақдирланган асарнинг бошқа асарлар учун қонун бўлиб қолишига ҳам интилмайди. Комитетимиз адабиёт ва санъат равнақида муайян босқич бўлган, санъаткорларга бундан буёнги ижодий изланишларнинг ҳаракат йўналишини кўрсатиб бераётган асарларга эътиборни қаратди.

Бундай ёндашув мамлакатдаги ижтимоий муҳит ўзгарганлигини, жамият онгидаги, шунингдек, комитет аъзолари онгидаги ўзгаришни акс эттиради. Илгари ҳам ўз фаолиятларига ниҳоятда масъулият билан қараган комитетнинг кўпчилик аъзолари ҳозир ўз ишларининг нечоғлик катта гражданлик ва профессионал аҳамиятга эга эканлигини, бадиий жараёнга таъсир ўтказишнинг реал ва олижаноб имкониятини, бу жараённинг жонли прогрессив тенденцияларини қўллаб-қувватлаш лозимлигини яна ҳам чуқурроқ ҳис этдилар. Баъзан комитетга маъмурий тазйиқ ёки группа-группа бўлиб тазйиқ ўтказилганлиги ва ушбу комитет аъзоларининг ўзлари ҳам ўз қалби билан ички муросага борганлиги, ишончимиз комилки, ўтмиш бўлиб қолди. Шу боисдан ҳам юқорида таъкидланганидек йўл тутиш, айниқса, муҳимдир.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг қарори билан қўллаб-қувватланган комитет иши якунларига ана шундай таг-заминли позициялардан туриб баҳо бериш лозим бўлади.

Бу гал номзодлар ўткир танқидий руҳда, батафсил ва ҳар томонлама муҳокама қилинди. Ҳатто пировардида асар мукофот билан тақдирланган бўлса ҳам тақдим этилган ишларнинг муайян камчиликларидан кўз юмишга уринишлар бўлмади. Масалан, Владимир Дудинцевнинг совет илм-фани тарихининг фожиали саҳифаларига бағишланган «Оппоқ кийимлар» романи муҳокама қилинаётганда фақат ҳамду сано айтилгани йўқ. Матбуотда эълон қилинган бир қанча мақолаларнинг муаллифлари таъкидлашганидек, комитет аъзолари ҳам роман бир қадар чўзилиб кетганини уқтиришди. Бошқа фикр-мулоҳазалар ҳам айтилди. Аммо шундай бўлса ҳам «Оппоқ кийимлар» романи принципиаллик билан ҳаётни бадиий тадқиқ этган асар сифатида афзал кўрилди ва муаллифнинг меҳнати ёзувчиларнинг жасорати деб баҳоланди.

Анатолий Приставкиннинг истеъдод билан ёзилган «Тунги олтин булут» повести мукофот билан тақдирланди. Бу асар адабиётимизнинг мавзу уфқларини кенгайтириб, яқин ўтмишимиздаги «оқ доғлар»дан бирини, халқнинг ўз она еридан адолатсиз ҳайдалишини қаламга олиш билан бир қаторда, уруш туфайли уйи ва оиласидан ажраб қолган миллионлаб болаларнинг тақдирини ўқувчини ҳаяжонга соладиган бадиий қудрат билан очиб берди.

Ҳарбий авлодга мансуб истеъдодли шоирлардан бири Давид Самойлов ҳам лауреат бўлди, у «Тепаликлар ортидаги садолар» шеърлар тўплами учун мукофотга сазовор бўлди. Воқеликдаги кундалик фактлардан фалсафий, умуминсоний маъно чиқариш унинг лирикасига хос хусусиятдир, ана шу хусусият шундай куч ва қудратга эгаки, ўқувчи қалбида миннатдорлик ҳиссини уйғотади.

Биз лауреатликка сазовор бўлган асарлар орасида муаллифларнинг ёзув столида кўп вақт туриб қолган асарлар ҳам борлигини кўриб турибмиз. Булар орасида орадан 15 йил ўтганидан кейин токчадан олинган фильмлар ҳам бор. Бу Алексей Германнинг «Йўллардаги текширув» картинасидир. Орадан неча йил ўтишига қарамай, бу фильм ўзининг ғоявий ва бадиий қимматини йўқотмаган, фильм ғоят замонавий руҳдадир. Бу фильм қаҳрамонлари одамлар ва Ватан олдидаги бурч туйғусини ўз виждони олдидаги бурч билан муросасиз пайваста этиш намунасидир.

Рига киностудияси санъаткорларининг «Навқирон бўлиш осонми?» ҳужжатли фильми 1985—1986 йилларда яратилган бўлиб, ёшлар муаммоларига бағишланган. Бу асар мағзига ҳаётимиздаги социал ҳодисаларга ёндашувнинг янги тенденциялари ҳам, кинематограф санъатидаги янги ҳодисалар ҳам сингиб кетган.

Яна бир ҳужжатли фильм — «Чернобиль. Машаққатли ҳафталар хроникаси» фильми ҳам мукофотга сазовор бўлди, бу асар ижодкорлари Владимир Шевченко бошчилигида ўз ҳаётларини ўйламай, фожиа содир бўлган жойга биринчилар қатори келишиб, ноёб кадрларни плёнкага туширишди ва авлодлар олдидаги ўз бурчларини бажаришди.

Эстон режиссёри Микки Микивер «Булутлар ранги» спектакли ва унинг грузиялик ҳамкасби Михаил Туманишвили саҳналаштирган «Бизнинг шаҳарчамиз» спектакли мазмуни, мавзуи ва ифода воситаларига кўра фарқ қилса ҳам инсоний туйғуларнинг теранлиги, кечинмаларнинг асллиги билан ажралиб турди.

Матбуотда баҳс-мунозараларга сабаб бўлган асарлар орасида Дмитрий Покровский раҳбарлигидаги халқ музикаси ансамблининг «Рус катта қўшиғи» ҳамда «Композиторлар ва фольклорчилар» программалари ҳам бор эди. Батафсил мунозарадан ва программа қайта кўрилганидан кейин комитет ансамбль ишидаги музика фольклорининг кўпчилик бўлиб айтилаётган рус қўшиқларининг унутилиб кетилаётган намуналарини ҳиммат билан тиклашда акс этган бош йўналишни қўллаб-қувватлади. Айни вақтда тақдим этилган программага киритилмаган ансамблнинг баъзи номерларидан диднинг пастлиги хусусида танқидий мулоҳазалар айтилди.

Тбилисидаги Ғалаба боғида бунёд этилган ёдгорлик комплекси санъат синтези заминидаги обидадир, комитет худди ана шуни совет монументал санъати равнақи учун принципиал йўл деб ҳисобламоқда, бу обидани ҳайкалтарош Георгий Очиаури бир группа архитекторлар билан бирга бунёд этган. Обида образи сийқаси чиққан шакллардан холи бўлиб, унда ҳис-туйғуни қўзғайдиган жозибали руҳ бор, сўнгги даврда яратилган бир қанча ёдгорликларда ана шу туйғу йўқотилган эди.

Комитет болаларга бағишланган адабиёт ва санъат асарлари орасидан жамоатчиликка манзур ва маъқул бўлган «Сеними, шошмай тур!» киносериалини ва молдован ёзувчиси Спиридон Вангелининг «Гугуцэ ва унинг дўстлари» китобини танлаб олиб, мукофотга лозим кўрди. Болалар адабиётида оригинал жонли миллий персонаж пайдо бўлганлиги шубҳасиздир, кўпгина халқлар ва мамлакатларнинг болалари шу қаҳрамондан ибрат олишга ҳаракат қилмоқдалар (мазкур китоб чет мамлакатлар халқлари тилларига таржима қилинган ва у ерларда жуда машҳур бўлиб кетган).

Бадиий ижодиёт назарияси ва тарихи соҳасида кекса адабиётшунос Лидия Гинзбург «Адабий қаҳрамон тўғрисида» ва «Адабиёт реалликни изламоқда» китоблари учун ҳамда санъатшунос Андрей Чегодаев «Эдуард Манэ» монографияси учун янги лауреатлар орасидан жой олдилар. Бу иккала иш ҳам совет адабиётшунослиги ва санъатшунослигига қўшилган катта ҳиссадир.

Комитетнинг бу галги қарори мақолалари матбуотда эълон қилинган кўпчилик авторларнинг фикри ва комитетга йўлланган хатларда баён этилган фикрлар билан ҳамоҳанг бўлди. Аммо дарҳол шуни таъкидлашимиз керакки, бизнинг ишимиз бирон-бир асарни ёқлаб ёки ёқламай ёзилган тақриз ва хатларни шунчаки санаб чиқишдан иборат эмас. Бу адабиёт ва санъат равнақининг жуда машаққатли таҳлили бўлиб, бирон-бир асарнинг бугунги маданиятимиз жонли жараёнидаги ўрнини аниқлаб беради.

1988 йилги СССР Давлат мукофоти лауреатлари бадиий ифода усулига кўра ҳам, улар ижодини рўёбга чиқарадиган санъатнинг тури ва жанрларига кўра ҳам бир-бирларига ўхшамайдилар. Улар миллий маданиятлар усталарининг турли авлодларига мансуб бўлсаларда, аммо замондошимиз маънавий дунёсига, мамлакатда содир бўлаётган жамиятни янгилаш жараёнига таъсир миқёси уларни бирлаштириб турибди.

И. ВАСИЛЬЕВ,
СССР Министрлар Совети ҳузуридаги адабиёт, санъат ва архитектура соҳасида Ленин мукофоти ва СССР Давлат мукофоти комитетининг илмий секретари.

(ТАСС).

• Янги шеърлар

ШУНДАЙ ЯШАДИМ

Беодоб бўлолмайман:
Отам,
Онам,
Замонам,
Шундай ўргатган ёшдан.

Бетаклиф боролмайман:
Қоним,
Жоним,
Виждоним,
Қийналар ранжитишдан.

Бетараф қололмайман:
Имон,
Инсон,
Ҳеч қачон,
Бунга йўл қўймас асло.

Бемеҳнат туролмайман:
Ишсиз,
Гаштсиз,
Ташвишсиз,
Тўхтаб қолгандек дунё.

* * *

Сенинг оқлигингга,
Сенинг поклигингга,
Ҳеч қандай шубҳам йўқ,
Эй қоғоз!

* * *

Кўнглимни овладинг танҳо шеърият,
Бир умр айладинг шайдо шеърият.
Қай оламга элтдинг, не ваъда этдинг!
Телба шоирингга, зукко, шеърият!
Равза боғринггаки ташриф этса ким,
Ортга қайтолмагай асло, шеърият
Толе қушимидинг, ё тушиммидинг,
На бўлур қўлласанг, анқо шеърият!
Барот умрин бутун, бахш этмиш бугун,
Бору йўғи шулдир зебо шеърият.

* * *

У ҳеч кимни қораламади,
Муюлишдан мўраламади.
Ҳайқирмади йўл беринглар деб,
Улушимни мўл беринглар, деб.
Зўр бермади, фақат халқумга,
Ғазабини сочиб ҳар кимга.
Тош отмади ўтмиш, наслига,
Қолдим дебон биров касрига.
Айбламади ёшу қарини,
Ичга ютди алам, зорини.
Ўз хатосин ўзи тузатди,
Замонини уқди, кузатди.
Устозлардан қилмади гина,
Орқаворон санчмади нина.
Хизматини пеш қилмади ҳеч,
Шум ниятни эш қилмади ҳеч.
Неки ёзса билиб ёзди ул,
Мағрурлардан кулиб ёзди ул.
Ашъор эди мақсади, аҳди:
Ҳосил берди, — ростлик дарахти...

Барот ИСРОИЛ.

Урганч шаҳридаги марказий кўчалардан бирига польшалик қўшиқчи Анна Герман номи берилди. У бу ерда туғилиб ўсди, иккинчи жаҳон урушидан сўнг оила аъзолари билан Вроцлав шаҳрига кўчиб кетди.

Ёдгорлик тахтачаси ўрнатилган кунда шаҳарда байрамона концерт бўлиб ўтди.

Суратда: Анна Герман номли кўчанинг қиёфаси.

Қ. ОТАЕВ фотоси
(ЎзТАГ).

● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ

КУРАШ:

ПАҲЛАВОН МАҲМУДНИ ЭСЛАБ

Халқимиз шоир Паҳлавон Маҳмуд номини эъзозлаб тилга олади. Унинг ёзган шеърлари адабиёт мухлисларига катта завқ бағишламоқда. Паҳлавон ота беллашувлари ёшларни мардлик ва ҳалолликка чорламоқда. Паҳлавоннинг хотирасига бағишлаб ўтказилаётган анъанавий мусобақа унинг номини яна бир бор улуғлашга, эслашга имкон бермоқда.

Хива шаҳридаги Паҳлавон Маҳмуд мақбараси ёнидаги Оллақулихон мадрасасида хотира-соврини учун ўтказилган навбатдаги республика мусобақаси ҳам диққатга сазовор бўлди. Кураш майдонига 123 нафар полвон тушди. Мусобақа курашнинг бухороча усули бўйича ташкил этилиши кўпчиликда катта қизиқиш уйғотди. Боиси бундай беллашувлар самбо, дзюдо ва эркин кураш турларига ўхшаш бўлиб, ғолибни аниқлашда полвондан чаққонлик ҳамда тобига етган маҳорат тақозо этилади. Чунки ишқибозлар майдонда курашаётганларга тарафкашлик қилиш билан бирга ҳақиқий ғалаба нашидасидан баҳраманд спортчиларни олқишлашга интиладилар.

Хотира-соврини учун ўтказилаётган мусобақа доирасини янада кенгайтириш мўлжалланмоқда. Келгуси йилдан бундай беллашувларга Тожикистон, Қозоғистон, Туркманистон, Қирғизистон ҳамда Татаристондан полвонларни таклиф қилиш кўзда тутилган. Хоразм область физкультура ва спорт комитети галдаги мусобоқага тайёргарлик ва уни ўтказиш бўйича муҳим ташкилий-тадбирларни амалга оширди. Мусобақа низомига мувофиқ область спорт комитетлари бир ой илгари хабардор қилинди. Полвонларга алоҳида жой тайёрланди. Уларнинг бўш вақтларини оқилона уюштириш тадбирлари кўрилди.

Шунга қарамай, айрим область физкультура ва спорт комитети мутассаддиларининг беларволиги оқибатида ҳамма жойлардан полвонларнинг мусобақада иштирок этиши таъминланмай қолди. Чунончи Сурхондарё, Навоий, Жиззах областларидан сабабсиз команда юборилмагани кўпчиликни ранжитди. Самарқанд ва Бухоро областларидан тайёргарлиги суст курашчилар беллашувга йўлланиши ҳам таажжубга сабаб бўлди.

Паҳлавон Маҳмуд хотирасига бағишланган мусобақа ўтказилаётган бир пайтда Душанба шаҳрида ҳам полвонлар беллашуви уюштирилиши олдиндан маълум эди. Бу борада Самарқанд, Бухоро, Сурхондарё область спорт комитетлари билан келишиб олган эдик. Афсуски, ана шу уч областнинг бирортасидан Душанбага команда юборилмаган. Бундай ваъдабозлик хижолатпазликка йўл очди. Сабаби Хива ва Душанбада мусобақаларнинг кўтаринки руҳда, совриндорлик баҳси низомига мувофиқ бўлиши таъминланмади.

Шунга қарамай, Паҳлавон Маҳмуд хотирасига бағишланган мусобақада Урганч шаҳри полвонлари ўзларини кўрсатиб, команда биринчилигини қўлга киритишди. Хива шаҳри ва Хонқа райони командалари иккинчи ва учинчи ўринларни эгаллашди.

Хўжаниёз Останаев, Қаҳрамон Нуруллаев, Даврон Қаландаровлар «Энг яхши курашчилар» номига сазовор бўлдилар. Ғолибларга диплом ва эсдалик совғалари топширилди.

Т. ОДИЛОВ,
Ўзбекистон миллий кураш федерацияси раиси.

КУРАШ:
МАСТЕРЛАР САФИГА

Тошкентда генерал Собир Раҳимов хотира-соврини учун классик кураш бўйича ўтказилган Бутуниттифоқ турнирида майдон эгаларининг қўли баланд келди. Вазнларига кўра тошкентлик полвонлардан А. Игитян, Ю. Варавин, Р. Раҳимов, И. Иброҳимов, М. Умеров, Р. Калюжний, О. Коваленко, қаршилик С. Абдураимов, самарқандлик А. Ризаевлар ғалаба қозонишди. Мусобақада 14 нафар курашчи СССР спорт мастери нормативини бажариб, кучлилар сафига қўшилди.

ФУТБОЛ:

✦ ЕВРОПА КУБОКЛАРИ. Чемпионлар кубоги учун курашган пойтахт спартакчилари такрорий учрашувни ўз майдонларида Бухарестнинг «Стяуа» клуби билан ўтказиб (1:2), ўйиндан чиқишди. Харьковнинг «Металлист» коллективи ҳам сафарда Голландиянинг «Рода» футболчилари билан ўйнаб (0:0), имкониятни бой берди.

✦ БИРИНЧИ ЛИГА КУБОГИ. «Пахтакор» футболчилари Ростов-Дон армиячилари майдонида финал учрашувида (1:2) ютқазишди. Такрорий ўйин эртага Тошкентда бўлади.

✦ ИККИНЧИ ЛИГА. Фарғонанинг «Нефтяник» командаси сўнгги учрашувни ўз майдонида Кишинёвнинг «Нистру» футболчилари билан ўтказиб (1:1), ўтиш турнирида имкониятни бой берди

ФОЙДАЛИ АНЖУМАН

9 ноябрь куни Тошкентда Ўзбекистон физиологларининг IV съезди очилди. Съезд ишида республика ва мамлакатимиз илмий-тадқиқот муассасалари, олий мактабларидан олимлар ва мутахассислар, И. П. Павлов номидаги Бутуниттифоқ физиология жамиятининг вакиллари бажарилган ишлар якунини муҳокама қилмоқдалар, Бундан кейинги вазифаларни белгилаб олмоқдалар. Ялпи ва секциялар мажлислари программасига табиатшунослик фани ана шу муҳим тармоғининг долзарб муаммолари ва уни ривожлантириш истиқболлари, инсон фаолиятининг турли соҳаларида ундан амалий фойдаланиш масалалари киритилган.

Ўзбекистонда республика Фанлар академияси физиология институтида, университетлар, медицина ва бир қанча педагогика олий ўқув юртлари кафедраларида, Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги системасининг илмий лабораторияларида одам ва ҳайвон физиологияси соҳасида планли тадқиқотлар олиб борилмоқда. Жуда кўп материал тўпланган, физиологларнинг кўпгина назарий ишланмалари бевосита халқ хўжалиги практикасига жорий этилмоқда. Масалан, физиологлар ишлаб чиққан оқава сувларни биологик тозалашни оптимизациялаш методи ҳар йили қарийб 350 минг сўм тежаш имконини беради, айрим касалликларни аниқлаш ва даволашнинг самарали усуллари таклиф этилди.

Муҳокама чоғида ҳал этилмаган масалалар ҳам юзага чиқмоқда, тадқиқотларни ташкил этиш ва уларнинг методикасини такомиллаштириш учун, улар самарадорлигини ошириш учун фойдаланилмаган имкониятлар аниқланмоқда.

Правление ва ревизия комиссиясининг ҳисоботи, Ўзбекистон физиология жамияти раҳбар органлари янги составини сайлаш съезд программасига киритилган.

(ЎзТАГ).

Эл соғлигини ўйлаб

БУГУН ЎЗБЕКИСТОН КАРДИОЛОГЛАРИНИНГ II СЪЕЗДИ ЎЗ ИШИНИ БОШЛАЙДИ

Партия ва ҳукуматимиз аҳолига медицина хизмати кўрсатишни янада яхшилаш учун тинимсиз ғамхўрлик қилаётир. КПСС XXVII съезди ва XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси қарорларида таъкидланганидек, соғлиқни сақлаш ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, мамлакатдаги экология вазиятини яхшилаш юзасидан қабул қилинган программаларни сўзсиз бажариш муҳим вазифадир.

Шуни рўй-рост айтиш керакки, кенг тарқалган юрак-қон томир касалликлари республикамизни ҳам четлаб ўтгани йўқ. Бу борада юз бераётган ўлим Иттифоқ кўрсаткичидан оз бўлса-да, республикамиз аҳолисининг бир қисми меҳнат қобилиятини йўқотмоқда. XX асрнинг касаллиги билан хасталаниш кенг тарқалаётганлигининг боиси нимада? Ҳозирча бу ҳақда ягона тўхтамга келинмаган бўлса-да, касаллик механизми айрим қирраларини очишнинг турли йўллари тавсия этилмоқда.

Республикамиз олимларига келсак, улар иссиқ иқлим шароитида юрак-қон томир касалликлари (гипертония, юракнинг ишемик касаллиги, ревматизм ва бошқа юрак касалликлари) ривожланишига иқлим, географик омиллар таъсирини ўрганиб, уларни олдини олиш ва даволаш методларини ишлаб чиқишган.

Инсон соғлигини асрашнинг бугунги кунда комплекс тадбирлари мавжуд. Шу нуқтаи назардан қараганда, кардиология илмий-тадқиқот институти ходимларининг турли даражадаги медицина муассасалари (поликлиникалар, бирлашган район касалхоналари, «Главташкентстрой», «Подъёмник» заводи медицина-санитария қисмлари)да ўтказаётган тадқиқотлар яхши самаралар бераётир. Бу ерда ходимларимиз профилактика комплексини йўлга қўйдилар. Натижада корхоналарда меҳнат ва дам олишни яхшилаш имкониятлари яратилди.

Биз профилактика ва клиник кардиология масалаларини ишлаб чиқишда экспериментал тадқиқот натижаларига таяняпмиз. Фармакология бўйича маҳаллий доривор ўсимликлардан тайёрланган бир қатор дорилар клиникамизда синаб кўрилмоқда.

Институтимиз ўзининг 10 йиллик фаолияти давомида 6 фан доктори ва 30 фан кандидати тайёрлади. 400 дан ортиқ амалий кардиолог врачлар ишлаб турибди. Кўплаб тадқиқотларимиз Бутуниттифоқ ва жаҳон олимлари томонидан қайд этилмоқда. 7 муаллифимиз ихтиролари учун шаҳодатнома олдилар.

Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги кардиология тормоғини ривожлантиришга алоҳида эътибор бермоқда. Бугунги кунда 7 та кардиология диспансери, 32 та махсус бўлим, 32 та «тез ёрдам» бригадаси, 242 та кардиология кабинети ишлаб турибди.

Илмий янгилик амалда қўлланилсагина аҳамиятлидир. Афсуски айрим асбоб-ускуналар етишмаяпти, улардан оқилона фойдаланмаслик ҳоллари юз беряпти. Кардиологик муассаларни замонавий аппаратуралар билан жиҳозлаш вақти келди. Профилактиканинг янги усулларини жорий этаётган муассасалар ва врачларни иқтисодий рағбатлантириб туриш ҳам керак. Республика кардиологик маркази қурилишини тезлатиш ва уни тегишли асбоб-ускуналар ва қурилмалар билан таъминлаш зарур. Бу ерда юксак малакали илмий кадрлар тайёрлаш имконияти туғилади.

Кеча съезд доирасида кардиологлар Бутуниттифоқ илмий жамиятининг пленуми бўлиб ўтди. У жамият ташкил этилганлигининг 25 йиллигига бағишланди. Пленумда мамлакатимизнинг етук кардиологлари иштирок этиб, юракнинг ишемик касалликларини даволашнинг янги масалалари хусусида фикрлашдилар.

Бугун ўз ишини бошлайдиган съездимиз эса кейинги 5 йил ичида қилинган ишлар якунини кўриб чиқади, кардиология фанини ривожлантиришнинг янги йўлларини белгилайди.

Р. КАЦЕНОВИЧ,
Кардиология илмий-тадқиқот институти директори, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси мухбир аъзоси.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги

М. Қорнёқубов номли Ўзбек давлат филармонияси

В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА
11-12 ноябрь соат 19.30 да М. Қорнёқубов номли Ўзбек давлат филармониясининг 50 йиллигига бағишланади

ФАХРИДДИН УМАРОВ
ва
ҲОЖИАКБАР ҲАМИДОВ
иштирокида
УСТОЗ ВА ШОГИРДЛАРНИНГ ИЖОДИЙ УЧРАШУВИ

Концерт программасини артист Ҳамидулла ТОШПЎЛАТОВ олиб боради.

Билетлар СССР халқлари дўстлиги саройи кассаларида соат 14.00 дан сотилмоқда.

Коллектив бўлиб келиш учун заявкалар қабул қилинади.

●

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг

ГЕОЛОГИЯ ВА ГЕОФИЗИКА ИНСТИТУТИ
металлогения (2) ва радиохимия ёки аналитик химия ихтисослари бўйича
кичик илмий ходим (илмий даражасиз)
вакант вазифасига

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Конкурс муддати — эълон чиққан кундан бошлаб бир ой.

Ҳужжатлар қуйидаги адресга юборилсин: 700017, Тошкент шаҳри, ГСП, Сулаймонова кўчаси, 33-уй, илмий секретарга.

●

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ПЕДАГОГИКА ИНСТИТУТИ СИРТҚИ БЎЛИМИ СТУДЕНТЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

География-биология факультетининг I ва II курсларида ёзги ҳамда қишки сессия бир вақтда
1988 йил 20 ноябрдан 20 декабргача бўлиб ўтади.

●

Собиқ Ўзбекистон ССР Автомобиль йўллари қурилиши ва улардан фойдаланиш министрлигининг

«УЗДОРСТРОЙСНАБ» МОДДИЙ-ТЕХНИКА ТАЪМИНОТИ БОШ БОШҚАРМАСИ

ТУГАТИЛДИ

Даъволар 27 ноябргача тугатиш комиссияси томонидан қуйидаги адресда кўриб чиқилади: 700170, Тошкент шаҳри, Комсомол 40 йиллиги кўчаси, 22-уй.

●

5-ОЛМАЗОР АВТОРЕМОНТ ЗАВОДИ
(702850, Олмазор посёлкаси, Тошкент области)

ремонт қилинадиган: ГАЗ-24, ЕрАЗ-762, РАФ-2203 автомобиллари; ГАЗ-24 двигателлари; ГАЗ-24 автомобилининг тезликни ўзгартириш қутиси (КПП) каби маҳсулотлар номенклатураси бўйича 1988 йил 1 июнга қадар ремонт фондига топширилган буюртмаларни қайта текширувдан ўтказади.

ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ ЎТКАЗИШ МУДДАТИ — 29 НОЯБРГАЧА.

Буюртмачилар келишмаган тақдирда буюртмалар бекор қилиниб, ишлаб чиқаришдан олиб ташланади.

●

САНИИРИ илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг

ИНЖЕНЕРЛИК МАРКАЗИ ХИМИЯ ЛАБОРАТОРИЯСИ
тупроқ ва сувни кимёвий анализ қилиш учун

БУЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Қуйидаги адресга мурожаат қилинсин: 700000, Тошкент шаҳри, Якуб Колас кўчаси, 24-уй. Телефонлар: 33-75-47, 65-18-56.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриёти ва «Совет Ўзбекистони» газетаси редакцияси коллективлари газета-ҳарф териш цехининг ҳарф терувчиси Р. Гариповга онаси

Маҳмура ГАРИФУЛЛИНАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

«Ташгорстрой» Тошкент қурилиш бирлашмасининг «Отделстрой» тресги коллективи трест бош инженери А. О. Қобуловга онаси

Нурпошша АЛЛАНАЗАРОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

• Тингланг, томоша қилинг

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

11 НОЯБРЬ, ЖУМА

МТ-I. 7.00 «120 минут». 9.05 — Совет қўшиқларидан концерт. 9.35 — Халқ ижодиёти. 10.05 — «Огарёва 6». Бадиий фильм. 11.30 — ва 16.00 — Янгиликлар. 16.10 — Қайта қуриш прожектори. 16.20 — Нега ва нима учун? 16.50 — Тараққиёт. Ахборот. Реклама. 17.35 — Ангола миллий байрами — мустақиллик кунига. 17.55 — Ҳужжатли фильм. 18.45 — XIX партия конференцияси белгилаб берган йўлдан. 19.30 — Дунё воқеалари. 19.45 — Ер ва одамлар. 21.30 — Время. 22.00 — Қайта қуриш прожектори. 22.10 — 1988 йил қўшиқлари. 22.25 — Нигоҳ. 23.00 — Катталар учун мультфильмлар.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Илмий-оммабоп фильм. 9.35 — Г. Х. Андерсен эртаклари. 10.05 — Инглиз тили. 11.05 — СПТУ ўқувчиларига. 11.35 — Музика. 12.05 — Инглиз тили. 13.05 — «Сокинлик». Бадиий фильм. 2-серия. 14.10 — Ҳужжатли фильм. 14.30 — Янгиликлар. 14.40 — «Сарсонлик-саргардонликда». Бадиий фильм. 3-серия. Уруш. 18.35 — Янгиликлар. 18.45 — Саёҳатчилар клуби. 19.45 — Концерт. 20.15 — Ҳужжатли фильм. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Ҳаракат хавфсизлиги учун. 20.50 — Ю. Казаков. Ҳикоялар. 21.20 — Қайта қуриш прожектори. 21.30 — Время. 22.00 — Футбол. «Днепр» — Жалгирис. 23.50 — «Сояда 40 даража иссиқ». Бадиий фильм. 01.00 — Янгиликлар.

ЎзТВ-I. 15.00 — Шарқ афсонаси. Фильм-балет. 16.05 — Сергей Лазо. Бадиий фильм. 17.30 — Ўқитувчи экрани. 18.00 — Янгиликлар 18.15 — «Ровестник». 18.50 — Чорвадор. 19.20 — Македония телевидениесининг программаси 20.00 — Ахборот. 20.20 — Долзарб интервью. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Дутор ва танбур тароналари. 21.30 — Время. 22.00 — Қайта қуриш прожектори. 22.10 — Касаба союз ҳаёти. 23.15 — «Фурқат». Бадиий фильм.

РАДИО

Биринчи программа. 8.30 — Ўзбекистон композиторларининг қўшиқлари. 9.30 — Концерт. 9.45 — Қайта қуриш: муаммолар ва ечимлар. 10.15 — Ёзувчилар микрофон олдида. 12.10 — Ўзбекистон бинокори. 12.30 — Классик қўшиқлар. 13.00 — Ўзбекистон чорвадори. 13.30 — А. Бабажанян қўшиқлари. 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 15.30 — «Гулхан» журнали саҳифаларида. 15.50 — Кичкинтойлар учун концерт. 16.00 — Дўстларимиз овози. 18.15 — Бизнинг социалистик турмуш тарзимиз. 18.30 — Музикали дақиқалар. 18.40 — Ленинча дўстлик байроғи остида. 19.20 — Огонек. 20.15 — Касаба союз фаолияти доирасида. 20.30 — «Баҳор» ансамблининг созандалари ижро этади. 21.30 — Дала меҳнаткашларининг талабларига биноан концерт. 23.10 — «Меҳригиё». Радиопостановка. 00.15 — Тунги музикали программа.

Редактор
Л. ҚАЮМОВ.

Р. — 11104. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. А. — 260. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12